VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XVI. ÉVFOLYAM, 12. SZÁM — ÁRA: 80 FILLÉR — 1974. SZEPTEMBER 12.

A tartalomból:

A közgazdász világkongresszusról

Nyilatkozik az oktatási rektorhelyettes

Salgóbánya

Csodavárók

Tanévnyitó ünnepség egyetemünkön

SZEPTEMBER 9-én, ünnepélyes keretek között vette kezdetét egyetemünkön az 1974—75-ös tanév. Zsúfolásig megtelt az aula ünneplőkkel. Tanévnyitó ünnepségünkön résztvett *Garamvölgyi Károly* oktatásügyi miniszterhelyettes és *Kardos László*, az MSZMP KB osztályvezetője. A Himnusz hangjai után *Berend T. Iván*, egyetemünk rektora emelkedett szólásra:

„Kedves Barátaim! A most induló tanév egy a sok közül, s mégis *mindenkinek sajátos, egyedülálló, az életformálás, a pályaalakítás, a felkészülés különleges jelentőségű állomása.* Mégis — elnézést kérve a többiektől — *hadd szóljak először új elsőéveseinkhez, hadd kívánjam nekik, hogy váltsák, válthassák be benső fogadalmaikat.* Ehhez pedig mindenekelőtt tanuljanak meg egyetemi módon tanulni-dolgozni: *szakadjanak el a középiskolás megszokásoktól,* ne azonosítsák a tanulást kijelölt tankönyvrészletek minél hűbb elsajátításával. *Ismerkedjenek meg az önálló szakmai olvasás élményével, megtanulva a nyomtatott szöveg kritikus megközelítését,* önálló szelekciós készséget kifejlesztve, és fokozatosan *ismerkedjenek meg a könyvtári munka módszereivel, sőt a kutatómunka elengedhetetlen elemeivel...*

Mindannyian tudjuk, hogy mindez *nemcsak elsőéveseinknek címzett feladat, hanem a négy vagy ötéves egyetemi munka lényege,* mindenkinek, aki valódi közgazda, kommunista szakember akar lenni, a gyakorlat vagy elmélet bármely posztján, *mindenkinek, aki nem szállítja le igényeit oly mértékben, hogy megelégedjen a diplomás hivatalnoki tevékenységgel...*

A tanévnyitó ünnepélyes perceiben sem hallgathatok természetesen arról, hogy *mindezen szép célok eléréséhez, nagyon sok további teendő vár még Egyetemünk tanáraira oktatóira, az Egyetem vezetésére és egész adminisztrációjára.*

E sokoldalú oktatás-igazgatási, nevelési, kutatási, oktatási feladatok köréből *hadd említsem először azt a látszólag leginkább formai kísérletet, amit új felfogású órarendünk kidolgozása és bevezetése jelent.* A hagyományos középiskolai jellegű órarend helyett ez évtől *nem minden nap a délelőtti, kora délutáni órákban lesz oktatás, hanem minden évfolyamon minden héten lesznek hosszú napok, késő délutánig nyúló órákkal, de ennek révén egy, sőt a felsőbb évfolyamokon általában két szabadnapot tudunk biztosítani az önállóbb, igényesebb hallgatói munka számára.* A többi napokon egyes esetekben csak a délelőtti, máskor csak a délutáni órákban lesz oktatás. *Nyilvánvaló, hogy ez a kísérlet,* amelyet rendkívül szűkös elhelyezési lehetőségünk a termek maximális kihasználási szükséglete kényszerített, *korábbi órarendjeinkkel összehasonlítva, bizonyos újabb gyengeségeket, kialakulatlanságokat is tartalmaz, ami a gyakorlat során világossá válhat majd.* Egészében *mégis úgy véljük, hogy a kényszerszükségek mellett és ellenére is éppen a nagyobb szabadidőtömbök biztosítására, jobb feltételeket nyújthat a tanulmányi munkához, mint korábban.* Teendőink azonban ennél jóval nagyobb súlyúak. Mint az elmúlt évben is, *egyetemi életünk középpontjában mindannyiunk figyelmének előterében a tartalmas, fegyelmezett oktató-kutató-nevelő, illetve tanulmányi munka áll...*

A kiválóknak többletet nyújtani, s a lemaradókat felkarolni, nem lehet a személyes foglalkozás lényeges bővítése, fejlesztése nélkül. Ez legjobb oktatóink eddigi gyakorlata, de egyben tanszékeink, oktatóink egyik legfőbb soron következő feladata, s ez különlegesen *középpontba állítja az egyetemi oktatásban bizony félreismerhetetlenül jelentkező elszemélytelenedési folyamat megfékezésének szükségességét...*

Manapság, amikor országosan is jelentős erőfeszítéseket teszünk, hogy társadalmunk szocialista jellegének megfelelő nyíltságát, mobilitási lehetőségeit biztosítsuk, *amikor előtérbe állítjuk a társadalmi megmerevedés elleni küzdelmet, s amikor ennek megfelelően különleges hangsúlyt helyezünk a fizikai dolgozók gyermekeinek továbbtanulására, a társadalmi réteg-vérkeringés zavartalanságának biztosítására, akkor világosan látnunk kell, hogy ez nemcsak felvételi munka. Nemcsak a felvételt előkészítő áldozatos Studium Generale tanfolyamok témája. Ez további kötelezettséget ró mindannyiunkra, s ennek a kötelezettségnek sem tehetünk eleget, ha nem állítjuk oktató-nevelő munkánk előterébe a személyes foglalkozások módszerét.* Nyilvánvaló, hogy e feladat megoldására erkölcsi és anyagi ösztönzési elismerési lehetőségeinket is latba kell vetni...

Az egyetemi oktató- és nevelő tevékenység természetesen mindenekelőtt és elsősorban magas tudományos színvonalat követel. E téren is rendkívül sok a tennivalónk...

Remélem, megalapozottan mondhatom, hogy oktatási rendszerünk és szerkezetünk hosszas reformmunkájának is zárószakaszához érkezünk. A megelőző sokéves, bátor és áldozatos reformkezdeményezések után az elmúlt tanévben a tapasztalatokat mérlegelve, néhány fontos lépést tettünk oktatási rendünkben keletkezett bizonyos ellentmondások szükséges korrekciója érdekében. *Kidolgoztuk a középiskolából az egyetemi munkára való átmenet szempontjait jobban figyelembe vevő I. évfolyamos oktatási rendet, a gyakorlati tapasztalatok és igények alapján korrigáltuk a koncentrált oktatás, szakmai gyakorlatok és az államvizsga rendszerét.* Az Egyetemi Tanács e tárgyban hozott határozatait éppen tanévünktől *valósítjuk meg a gyakorlatban...*

Az Egyetemi Tanács ugyanakkor megtárgyalta Egyetemünk fejlesztésének irányelveit is, azokat a továbbhaladási terveket, amelyek egy egyetem életének természetes termékei, de amelyek az adott helyzetben általános, országos feladatok, a párt oktatáspolitikai határozatából fakadó követelmények megvalósítását kell, hogy szolgálják...

Mindezekhez a feladatokhoz oktatóinknak, hallgatóinknak, Egyetemünk minden munkatársának jó egészséget és sok erőt kívánok, sok türelmetlenséget gyengeségeinkkel és hibáinkkal szemben, sok türelmet és emberséget egymás segítésében."

EZUTÁN SOLYMÁR KÁROLY, a kereskedelmi kar dékánja adta át az aranydiplomát három 50 éve végzett közgazdásznak: *dr. Márkus Jenőnek, Tolnay Pálnak, dr. Rapcsányi Lajosnak,* és ismertette a sikerekben gazdag szakemberek életpályáját.

Elhangzott az esküszöveg, s ezzel az új elsőévesek egyetemi polgárokká váltak.

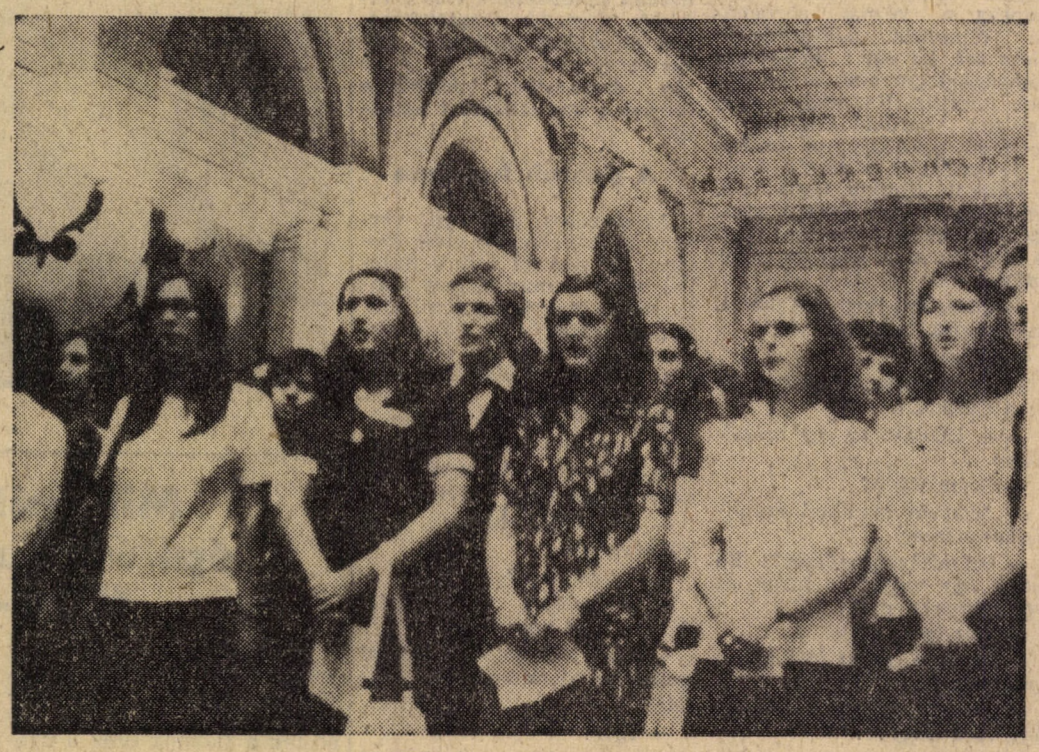

Elsőéveseink fogadalomtétele *Fotó: Petrich*

Kedves Elsősök!

Szerettel köszöntünk benneteket egyetemünkön. Az elmúlt néhány hónap nehéz, de eredményesen megoldott feladatai — érettségi, felvételi vizsgák — után, íme kezdődik az újabb erőpróba. Hozzátehetjük: nemcsak új, de nehezebb is. A legfőbb nehézség a nagyobb önállóságot és önfegyelmet megkövetelő egyetemi életformára, tanulási módszerekre való áttérés. Ez a váltás az új, a még ismeretlen okozza a furcsa szorongást, amit az elkövetkezendő feladatokra gondolva érezhettek. Jogos ez az érzés? Nézzük hát milyen is lesz ez az első év!

Minden első évfolyamos alapszervezet munkáját egy felsőéves KISZ-vezető irányítja. Ő, az instruktor helyettesíti az alapszervezeti titkárt az októberi vezetőségválasztásig, de a továbbiakban is a segítségetekre lesz majd.

Az első néhány nap az ismerkedés jegyében zajlik le. De a félév eredményes befejezésének elengedhetetlen feltétele az is, hogy már az első hónapban komoly tanulmányi munkát végezzetek. Bizonyosan lesznek majd gondjaitok, hiszen előbb azt kell „megtanulni", hogyan kell tanulni! Egyetemünk oktatói azonban jól ismerik és megértik e problémát, bátran fordulhattok hozzájuk, az instruktorhoz, a patronáló tanárhoz, tanácsért!

Egymást minél jobban ismerő emberek tudnak csak felelősséggel dönteni arról, hogy kik legyenek a vezetőik. Éppen a megalapozott alapszervezeti és évfolyam-vezetőségválasztás előkészítését célozzák az első hónap mozgalmi programjai. Ezért fontos az, hogy nagy létszámban aktívan vegyetek részt ezeken.

A vezetőségválasztás után elkezdődik az évfolyam önálló mozgalmi munkája. Különösen nagy felelősség hárul most minden egyes KISZ-tagra, hiszen fél év múlva már számot kell adni az új mozgalmi év eredményeiről, az alapszervezeti és egyéni vállalások végrehajtásáról. Eközben már teljes erővel folyik az oktatás. Mindazoknak, akik a jó szakemberré válás igényével jöttek erre az egyetemre, egy pillanatra sincs megállás. Sokszor beigazolódott tény, hogy aki a minimumra, vagy annál csak valamivel jobb eredményre törekszik, nem könnyen találja meg helyét az egyetemen, még kevésbé későbbi munkahelyén.

Újabb állomás az évközi munka kontrollja, az első vizsgaidőszak. Hogyan foglalhatnánk össze, milyen egy vizsgaidőszak?

Választékosan a következő: sok-sok tanulás — mégtöbb, de többnyire felesleges izgalom — azután nagy öröm. Az előbbi vállalása természetesen módosítja az utóbbit is.

Lélegzetvételnyi szünet, és máris kezdődig a második félév. Itt két eseményt kell kiemelnünk: egyik a már említett mozgalmi év értékelés, a másik a szakosítás. Ez utóbbiról érdemes egy kicsit részletesebben szólni. A szakválasztás rendkívül felelősségteljes döntés, hiszen úgyszólván egy életre szól. A helyes választás kialakításához adnak segítséget a szaktájékoztatók. amelyek mindegyikét hasznos lehet meghallgatni, nem csak a már előre kiszemelt szak tájékoztatóját (vagy még azt sem). Nagy vonalakban ezek az első év legfontosabb feladatai. A követelmények egyetemre szabottak, nem túl könnyű azoknak eleget tenni. Kitartó munkával töretlen szorgalommal azonban mindenki szép eredményeket érhet el.

Minden kedves „gólyának" jó munkát és sok sikert kívánunk!

Lévai Imre
a kereskedelmi kar első évfolyam felelőse

Jelentkezz a Studium Generaléba!

Van már vállalásod a mozgalmi évre? Jelentkezz a Studium Generáléba!!! Az S. G. szervezőket levelezőket, pesti csoportokhoz szemináriumvezetőket keres történelemből, politikai gazdaságtanból és matematikából. Jelentkezni egyénileg vagy csoportosan október 1-ig lehet. A jelentkezési lapokat a KISZ-bizottság előtti és a Studium faliújságon helyezzük el. Ezer középiskolással foglalkozunk, így a Te felelősségteljes részvételedre is szükség van. Részletesebb felvilágosítás a Studium faliújságon, valamint minden szerdán 2—4-ig a 383-as teremben.

Doktoravatás

Doktoravató egyetemi tanácsülést tartottak 1974. július 14-én egyetemünkön. 120 fiatal közgazdász vette át e napon a doktori oklevelet

Egyetemünk új tisztségviselői

Tudományos rektorhelyettes: dr. Megyeri Endre tanszékvezető egyetemi tanár 1974. július 1-től 3 éves időtartamra.

Oktatási rektorhelyettes: dr. Gondi József egyetemi docens 1974. július 1-től 3 éves időtartamra.

Kereskedelmi Kar dékánja: dr. Solymár Károly egyetemi docens 1974. július 1-től 3 éves időtartamra.

Általános Kar dékánhelyettese: (I. évf.) dr. Halmai Erzsébet egyetemi docens 1974. július 1-től 3 éves időtartamra.

Tanszékvezetői megbízást nyertek:

dr. Huszár Ernő egyetemi docens, a Külkereskedelem Gazdaságtana tanszéken 1974. július 1-től 5 éves időtartamra.

dr. Timár János egyetemi tanár a Munkatudományi tanszéken, 1974. július 1-től 5 éves időtartamra.

Új kinevezések: Egyetemi tanári kinevezést nyert:

dr. Barna Gyula a Közlekedés Gazdaságtana tanszéken,

dr. Stark Antal a Népgazdaság Tervezése tanszéken,

dr. Szentes Tamás a Világgazdaságtan tanszéken,

dr. Szuhai Miklós a Gazdaságtörténeti tanszéken,

dr. Timár János a Munkatudományi tanszéken.

Egyetemi docensi kinevezést nyert:

Radó László a Külkereskedelem Gazdaságtana tanszéken,

dr. Tóth Gyula a Számviteli tanszéken,

dr. Szerletics József a Szocialista Pénzügy- és Hitelrendszer tanszéken,

Varga Emília a Politikai Gazdaságtan tanszéken,

dr. Varga József a Gazdaságmatematikai tanszéken.

Félállású egyetemi docensi kinevezést nyert:

dr. Hoós János a Népgazdaság Tervezése tanszéken,

dr. Bajnogel József a Belkereskedelem Gazdaságtana tanszéken,

dr. Kovács Dénes a Belkereskedelem Gazdaságtana tanszéken.

SALGÓBÁNYA

Felkészülés a közös cselekvésre

1

Hagyományszerűen az idén is Salgóbányán, a Nógrád megyei KISZ-bizottság állandó táborában, az őszi félév előtt rendezték meg egyetemi alapszervi és felsőbb szintű KISZ-aktíváink vezetőképző táborát.

A fő téma a KISZ Központi Bizottság 1974. április 17-i határozatának értelmezése, és különösen az ebből adódó feladatok végrehajtására való felkészülés volt. Szó esett a csoportfoglalkozások vitáin a vb akcióprogram-tervezetéről, az alapszervi és egyéni vállalásokról, a munkás—paraszt származású, a hátrányos helyzetű hallgatók segítéséről, tanulmányi versenyről és a mozgalmi munka számos kérdéséről. Tájékoztatót tartott és kérdésekre válaszolt Berend T. Iván elvtárs, egyetemünk rektora.

Hisszük, hogy a jó hangulatú, lazán és levegősen szervezett tábor javítja majd KISZ-vezetőink felkészültségét, mozgalmi tevékenységük hatásfokát, munkastílusukat, és ezen keresztül hozzájárul szervezetünk pozitív irányú fejlődéséhez.

2

A KISZ KB 1974. április 17-i határozatának megbeszélése és értelmezése az 1974. október 15-ig tartandó alapszervi gyűlések kötelező témája. A fő hangsúlynak azonban át kell tolódnia a közös értelmezésről a határozat értelmében történő közös cselekvésre, a tudatos és fegyelmezett tényleges közösségi és egyéni munkára.

A megemelkedett követelményszint, felszabadulásunk közelgő 30. évfordulója nehéz feladatokat ró ránk. Nyilvánvaló, hogy ezeket csak úgy teljesíthetjük, ha nagyon pontosan és élesen elkülönítjük, tisztázzuk és körülhatároljuk azokat, mégpedig nemcsak az általános, hanem a különös és az egyes szintjén is. Meg kell szabadulni azoktól, amelyek a legutóbbi, 8. kongresszus felfogása szerint nem tartoznak közvetlenül az ifjúsági szövetségre. Egyetemünk esetében áll ez különösen egyes nevelési kérdésekre, máshol gazdasági, termelési problémákra. Maróthy László beszédéből: „Mintha egyes állami és gazdasági szerveknél olyasfajta szemlélet erősödne, hogy nekik a kedvezmények és juttatások biztosítása a dolguk, a politika közvetítése és a nevelési feladatok megoldása egyértelműleg és kizárólag az ifjúsági szövetségre tartozik". Rendkívül nagy jelentőségű mindenütt a tudatos és határozott profilkialakítás. Minden azon múlik, hogy sikerül-e az alapszervek elé értelmes, logikus, vonzó célokat kitűzni. Itt fog eldőlni, hogy az arccal az alapszervezetek felé jelszó újra üres marad-e, vagy megtelik reális tartalommal. Itt fog eldőlni, hogy a határozat egyszerű szervezeti, formális változtatás lesz-e vagy minőségileg új szakasz következik be. A tartalmatlanság, a formalizmus közegében számtalan veszély, buktató leselkedik, az elaprózódástól a fellengzős nagyvonalúságig, a komikumtól a tragikumig. Maróthy László tesz említést beszédében olyan ifjúsági vezetőkről, akik az úgynevezett „nagypolitika" mániákusaivá váltak. Aránytalanul nagy teret foglalt el érdeklődésükben, tájékozottságukban, hogy mi történik távol a világban, így aztán elsikkadtak a mindennapi kis problémák.

A határozat egyértelműen leszögezi: „A legelemibb követelmény, amit egy fiatal a KISZ-tagsággal vállal, hogy a közösség és a saját érdekében tisztességgel elvégzi mindennapi munkáját: legjobb képességei szerint tanul, dolgozik és felkészül a haza védelmére... A KISZ-tagot a jövőben arról ismerjék meg az iskolában, hogy... első a rend és a fegyelem betartásában, hogy a szövetség tanulmányi akcióiban többet vállal a kötelezőnél... A dolgozó KISZ-tag és az idealista világnézet — egymást kizáró fogalmak. Napjaink ifjú forradalmárát arról ismerni meg, hogy nem hátrál meg a „kényes kérdések" elől: nem békül meg sem önmagában, sem környezetében a forradalmi szellem lanyhulásával, a szocialistaellenes gondolatokkal és jelenségekkel. Bátran és kérlelhetetlenül fellép a rendszer ellenségeivel, a nacionalizmussal, a magyar nép forradalmi örökségét kifejező nemzeti ünnepek meghamisítóival, az önzéssel, a harácsolással, a közösség kárára „ügyeskedőkkel szemben". E többoldalú, vonzó erkölcsi-politikai magatartásnak a szétsugárzása teszi csak lehetővé, hogy minél többen kövessék a KISZ-t, és az egész magyar ifjúság igazi és méltó képviselőjévé váljék. A valódi forradalmiság kritikai, tagadó mozzanata is nagy jelentőségű: hiánya vagy akár zárójelbe tétele nem más, mint állojalitás és valódi konformizmus. Ha erről megfeledkeznek, a KISZ-tagok nem érhetik el céljukat, hogy tömörülve, „önmagukat szervezve, vezetve, egymást nevelve, támogatva, bírálva, az élet kis és nagy küzdelmeiben érleljék egymást kommunistákká".

3

Végül még egy megjegyzés a tábor kapcsán. Baj van a politikai-mozgalmi dalokkal. Ne olyan dalokat énekeljünk, hogy „a háborúba többé nem megyek", vagy hogy „minden reakciós lógni fog", vagy „anyám én nem tüzelek, / Parancsra sem küzdök a testvérem ellen". Ne olyanokat ígérgessünk, amit senki sem kér számon, és nem is lehet számonkérni.

A dalszöveggyűjtemény tartalmának legalább felét olyan szövegekre kellene kicserélni, amelyek valós, hazai, mai problémákkal foglalkoznak, és nemcsak más népek forradalmi múltját éneklik meg. Nem lehet?

Zimányi Zoltán

Nyáron történt

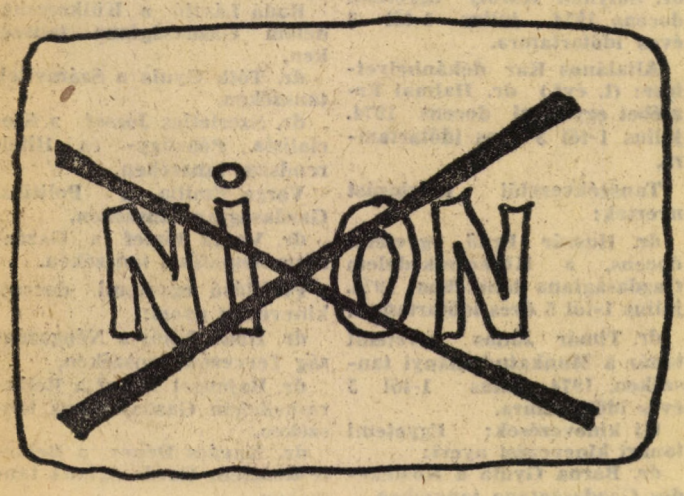

Halász Géza karikatúrája

FELVÉTELI '74

Az 1974/75. tanévre 1971-en jelentkeztek egyetemünk nappali tagozatára. A felvételi vizsgákat ez évben is két helyen, Budapesten és Pécsett bonyolítottuk le.

Az Oktatási Minisztérium a felvételi keretszámot 560 főben állapította meg, a relatív ponthatárt 15,5 (tanári „C" szakra pályázóknál 14) pontban.

A felvételi vizsgát tettek közül a megfeleltek aránya 1078 fő, a vizsgát tettek 67 százaléka.

Felvételt nyert az 1974/75. tanévre [illegible] ebből 226 fő Budapestre, 67 fő Pécsre. A tanári „C" szakra 16 fő nyert felvételt. Az 1975/76. tanévre 188 főt vettünk fel, akik katonai szolgálatra vonulnak be. (Budapestre 142, Pécsre 46 fő.)

A felvételt nyert 481 elsőéves közül 225 fő I. kategóriás, 46,8 százalék. (Tavaly 44,9 százalék.)

Nyugtával dicsérd a napot

András jellemzésén látszott, hogy jóakarói igyekeztek minden kedvező tulajdonságát belesűríteni. Tanárai például kiemelendőnek vették, hogy egészséges jómozgású gyerek. Úgyis annyit olvasni manapság a vézna, görbehátú diplomás nemzedékről. Nem árt, ha egy egészséges jómozgású gyereket is felvesznek közéjük. Na, ezen még egy kis derűvel átsiklott a felvételi bizottság, de amikor a jellemzésből kiderült, hogy a COBOL szakkör tagja volt, felcsillant Forgó Ferenc arca. Ez igen! Ez az ő embere! Nem is állhatta meg, hogy ne ejtse szóba.

— Olvasom, hogy a COBOL szakkörnek is tagja volt.

— Iiiigen.

— Megmondaná nekünk, mi az a COBOL?

— A COBOL az egy számítógép.

— Számítógép?

— Akarom mondani számítógéprendszer.

— Számítógéprendszer?! Én eddig úgy tudtam, hogy az programozási nyelv.

— Hát igen, az is.

— Mondja, sokat járt arra a szakkörre?

— Nnnem, mert ugyanis aaz úgy volt, hogy...

A felvételiztető elkomorodva felad egy számtanpéldát.

Hazulról

Szülei orvosok, a Fazekasból jött tíz ponttal. Fiú Nem rossz ajánlólevél. Jól is megy a matek, a kérdésekre nyugodtan válaszol, a történelemből sem tudják megfogni, persze nem is akarja senki. A bizottság elnöke, Ferencz László azonban kiváncsi ember. A munkásosztály helyzetének javításával kapcsolatos KB-határozatokról kérdezi. Kíváncsiságát a felvételiző néhány sablonos közhellyel elégíti ki, miatyánkszerű válasza után magabiztosan visszasüllyed székébe. Nagyon elcsodálkozik, amikor figyelmeztetik, hogy ez nem egyszerűen anyagi kérdés, itt sok másról is szó van. Például mód és lehetőség nyílik fiatal munkások egyetemre kerülésére érettségi nélkül is. Ettől szinte megdöbben. Hogy mik vannak!?

Még a KISZ-képviselő kérdése lenne hátra, de Ipper hallgat.

— Köszönjük, majd értesítjük.

Odafordulok Ipperhez. Miért nem kérdeztél tőle semmit?

Most minek bántsam — feleli, és a jellemzésre mutat;... III-ikban KISZ-tag lett, ekkor előadást tartott spanyolországi újárói 1973 őszén 3 napos termelési munkát végzett. Sokan úgy ítélik, hogy sokszor saját érdekeit helyezi előtérbe... S a KISZ-ről a továbbiakban szó sem esik a jellemzésben.

Arányok

A felvételiben évről évre kisebb mértékben, de a szerencse is közrejátszik. A szóbelin ugyanis — noha csak a pontok 20 százalékáért folyik a harc — még a háromnegyedórás kérdezgetés sem tud mindenre sort keríteni, egy kis lutri kell a kedvező témához. Talán nem járunk messze az igazságtól, ha megkockáztatjuk, azok jártak jól, akiket csak a kapitalizmus pégéjéből faggattak.

Ketten például egész jó válaszokat adogattak Matheisz Erzsébetnek, amíg nem kezdett a szocializmusról is érdeklődni.

— A szocializmusban még nincs szükségletek szerinti elosztás, írta dolgozatában. Miért?

— Mert még nem elég fejlett a dolgozók öntudata.

— És ha az máról holnapra hirtelen kicserélődne? Akkor lehetne? Vagy vannak más feltételek is?

— ?????

— A termelőerők jelenlegi fejlettségi szintje megfelelő erre?

— Megfelelő.

A másik is sok okosat mondott, amíg a kapitalizmusból kérdezgették, de alaposan lerontotta, mikor később percekig kitartott amellett, hogy a kommunizmusban is lesz árutermelés. Mikor kiment, Matheisz Erzsébet kicsattant.

— Ilyenkor legszívesebben kitiltanám a kapitalizmus pégéjét a középiskolából. Harmadikban tündökölnek vele a tanárok, negyedév szeptemberében átismétlik, októbertől karácsonyig tart a szoc. pégé, az tán érettségire készülődve megint a kapitalizmust ismétlik.

A pontok hatalma

Az országos pénzügyi versenyen 5. helyezést elért kislány. 10 ponttal indul, pégéből eleve a maximumot kapja, szinte csak beköszönni jött. Bár a matek elég közepesen sikerül, így is bőven elég lesz a pontszám. A bizottság nem akarja negyedóra alatt elengedni, ha már Győrből idefáradt, legalább beszélgessenek el egy kicsit. A versenyről kérdezgetik. Hogy is volt?

— Adópéldák voltak meg költségpéldák.

— És mi még?

— Adópéldák, költségpéldák... más nem volt.

— Ahá. Hát akkor valami mást. Az atomcsendről hallott?

— Igen.

Mondjon két országot, amelyik nem írta alá.

Tulajdonképpen csak Franciaországra kellene ráhibáznia, hiszen az egyik ország ilyenkor Kína szokott lenni, de ő Angliát választja.

Újságokat olvas?

— Nem nagyon.

— Nem érdekli a politika?

— Nem nagyon.

— Mi érdekli elsősorban?

— Szeretek főzni, kézimunkázni, ha olvasok, főleg a regényes életrajzokat kedvelem.

— Szép dolgok, de ha felveszik, nem árt majd szélesítenie látókörét — búcsúzik az elnök.

★

Zsolt gimnáziumban végzett, elég rosszul érettségizett, tavaly nem is vették fel az egyetemre, egy évig beteghordó volt. A történelem helyett a politikai gazdaságtant választotta felvételi tárgyként.

Matheisz Erzsébet érthető gyanakvással fogadja a gimnazistát. Nem is kérdez rögtön, előbb tapogatózik.

— Mit olvasott a tankönyvön kívül?

— A Tőkét olvasgattam, az Anti-Düringet, Lenin művei közül is akadt egy-kettő a kezembe.

A tanárnő a Tőke első fejezetéből kérdezgeti. Kegyetlenül ugrál témáról témára, forgatja össze-vissza, s az eredmény szinte lenyűgöző. Zsolt válaszai magasan az eddigi nyolc technikumos tudása felett állnak, a mi államvizsgánkon is jelest kaphatna feleletére. És akkor, amikor már majdnem szobrot emelnének neki, elüti őt a matematika. Pedig jól indult. Földjek a felvételiztetővel. Sőt egy gimnáziumban végeztek.

— Hogy van az öreg — kérdezi Hegedüs Miklós.

— Jól — feleli Zsolt és sajnos ez volt az utolsó szó, ami elhagyta ajkát, mert még a Pythagoras-tételről sem tudja jóformán, hogy micsoda. Utána már hiába brillírozik megint a Közös Piaccal, széles körű politikai tájékozottságával. A bizottság tehetetlen, félembert nem lehet javasolni. Pedig egyikük-másikuk talán szívesebben látta volna, mint az előző kislányt.

— farkasházy —

Fotó: Bajusz

Mit építettünk építőtáborainkban 1974-ben?

Véget ért a nyár, bezárták kapuikat az építőtáborok. A központi statisztikák hamarosan kimutatják, hány órát dolgoztak a fiatalok ezen a nyáron, mennyi volt munkájuk értéke és milyen segítséget jelentett ez a népgazdaságnak. Az építőtáborokban végzett munkának ez az oldala sem elhanyagolható, minket azonban az anyagi termelésben létrehozott új érték nagysága mellett más is érdekel:

milyen új értékeket hoztak létre az építőtáborban eltöltött napok, hetek a fiatalok személyiségében.

Számos középiskolás, főiskolás és egyetemista számára az építőtábor az a — szinte egyetlen — lehetőség, ahol megismerheti a fizikai munkát, saját teljesítményével is hozzájárulhat a népgazdaság anyagi fejlesztéséhez. És

ezt a lehetőséget, távolról sem használjuk ki eléggé.

Nem tudom, nem is feladatom felmérni, hogy országos méretekben mit lehet pontosan tenni az építőtábori mozgalom fejlesztéséért. Mégis,

úgy tűnik, hogy a mozgalom elvesztette kezdeti fiatalos lendületét és bizonyos mértékig rutinná vált.

Mi a helyzet egyetemünkön? A Központi, a KISZ KB által szervezett táborban résztvevőkön kívül három egyetemi táborban vehettek részt azok, akik, rászántak nyári pihenésükből két hetet arra, hogy építőtáborban dolgozzanak. S ezek nem voltak sokan!

A több mint kétezer hallgatóból nem egészen száz, azaz száz volt azoknak a száma, akik hazai építőtáborban dolgoztak a nyáron.

Ez azután olyan helyzetet idézett elő hogy a budapesti táborban 35 külföldi résztvevő mellett a táborvezető és helyettese vett részt, Dunakeszin pedig a harmadik héten 20 külföldi mellett 4 magyar dolgozott a táborvezetőségen kívül. Véleményem szerint ezek a tények két alapvető problémára vezethetők vissza. Az első, hogy nem eléggé átgondolt, koncepciózus, lelkiismeretes a táborok szervezése.

Meggyőződésem, hogy alaposabb munkával, a táborok céljának vonzóbbá tételével további százakat lehetne bevonni a munkába.

Nem helyes az sem, hogy lehetőségeinken messze felül tervezzük meg táborainkat. Három önálló egyetemi tábor megszervezése meghaladja KISZ-szervezetünk lehetőségeit, ezen felül elaprózza erőnket és ezzel is hozzájárul ahhoz, hogy az egyes táborok lebonyolítása is sok kívánni valót hagy maga után. Ez pedig megintcsak nem erősíti a táborok hírnevét, nem inspirálja hallgatóinkat a táborokban való részvételre.

Helyesebb lenne egy, vagy legfeljebb két egyetemi tábort rendezni, nagyobb létszámmal, ez a táborok eredményességét, hangulatát is javítaná és a szervezési problémákat is jelentősen lecsökkentené.

Meg kell továbbá találnunk a táborok helyét az egész éves mozgalmi munka rendszerében. Az új mozgalmi év bevezetése többé nem teszi lehetővé, hogy a KISZ-munkába is nyári szünetet iktassunk be. Miután pedig nyilvánvaló, hogy az oktatási szünetben a mozgalmi munka nem folytatható ugyanolyan keretek között, mint a tanévben, új formákat kell találnunk erre az időszakra, illetve a már létezőket kell beillesztenünk, hogy egységes rendszerré álljon össze.

Legyen ezért az építőtábori részvétel is egyéni, sőt alapszervezeti vállalások tárgya!

A másik probléma az előzőnél mélyebb. Nem fogadható a mégoly rossz (bár valójában nem is olyan rossz) szervezésre sem az, hogy egyetemünkön — nem számítva a külföldi táborokban részt vevőket — csak minden 30—35 ember közül egy, azaz gyakorlatilag minden alapszervezetből egy ember akart részt venni építőtáborban. Ez a tény önmagában is arra mutat — vannak más ugyanerre utaló jelenségek is, de ezek értékelése meghaladja e cikk kereteit —, hogy

tanulóifjúságunkban csökkent az érdeklődés a fizikai munka iránt, kisebb lett a fizikai munka megbecsülése. Ez pedig nem egyszerűen építőtábor-probléma!

Ha ez a tendencia tartóssá válik és erősödik, komoly politikai problémák okozója lehet. Legyen ezért a jövőben politikai-mozgalmi munkánk egyik súlypontja annak elfogadása, hogy a fizikai munka és a fizikai munkások megbecsülése, tisztelete politikai kérdés. Ismertessük meg azért a fizikai munkát hallgatóinkkal, tudatosítsuk, hogy ez nemcsak az évközi anyagi gondok megoldásának eszköze, hanem az az alap, melyre az egész népgazdaság, benne a közgazdászok munkája is épül, s hogy a mi munkánk a fizikai dolgozók, a munkások érdekeit kell, hogy szolgálja. S legyen — mert lehet — e munkának egyik igen hatékony, tudatos felhasznált eszköze az új erőre kapó építőtábori mozgalom

Gyarmati István

Interjú az oktatási rektorhelyettessel

Az új tanév feladatairól

A tanévkezdés alkalmából felkerestük Gondi József oktatási rektorhelyettes elvtársat kérdéseinkkel, hogy az 1974/75-ös oktatási évben megvalósításra kerülő legfontosabb tervekről, feladatokról és kötelezettségekről tájékoztassa olvasóinkat.

Először is kellemes kötelezettségünknek teszünk eleget, amikor kinevezéséhez szívből gratulálunk.

— Nagyon köszönöm a gratulációt, igyekszem a bizalomnak megfelelni.

— Mint oktatási rektorhelyettes, mi az, amit első és legfontosabb feladatának tart?

— A többféle nagyon fontos, gyakran szorosan összefonódó feladatkörből nehezen lehet egyetlen elsőt és legfontosabbat megjelölni az egyoldalúság, a leegyszerűsítés veszélye nélkül. Tudatában ennek — tehát anélkül, hogy ez, a többi, ugyancsak igen lényeges terület háttérbe szorításának szándékát jelentené — mégis *a nevelőmunka továbbfejlesztését, megjavítását tekintem annak. Sokat elmondtuk az elmúlt években: miközben jelentős előrehaladást értünk el a szakmai oktatás, képzés vonalán, ettől — ha nem is minden vonatkozásban (hiszen jó szakmai képzés egyben nevelés is) — jelentősen lemaradt nevelőmunkánk. Ezen sürgősen változtatnunk kell,* hiszen a szocialista építés magasabb fokán nem csökken, hanem növekszik a sokoldalúság követelménye az építés minden, különösen pedig értelmiségi szakember résztvevőjével szemben.

Tudom, ezen a területen nagyon nehéz az előre haladás. Nem elég csupán azt kérnünk a tanároktól, hogy több időt fordítsanak rá; az oktatás korszerűsítéséhez hasonlóan ezt is korszerűsíteni kell. *Ki kell dolgozni a nevelőmunka továbbfejlesztésének koncepcióját is, beleértve megfelelő ösztönző rendszerének kimunkálását is. Ez lesz a nevelési bizottság ez évi legfőbb feladata.*

Meg szeretném jegyezni azt is, hogy a nevelés terén eredményt korántsem csak a tanári munkától várok. Úgy is fogalmazhatnám ezt, hogy *csak kevéssé tudunk előrelépni, ha nem történik javulás a hallgatók különböző kollektíváin, főleg a KISZ-alapszerveken belül folyó önnevelés terén, ha hallgatóink nem követelik meg egymástól a szocialista magatartási normák betartását a tanulásban a kollektív és a magánéletben egyaránt.* Ezért úgy gondolom hogy a nevelőmunka továbbfejlesztését a párt- és KISZ-szervezettel együtt tudjuk csak elérni.

— Minden bizonnyal nagy feladatot jelent az oktatási rektorhelyettes számára az elmúlt tanévben tervezett tanszéki munkabizottságok létrehozása, amelyeknek munkája a tananyagok korszerűsítésére és koordinációjára irányul. Melyek az első lépések a terv megvalósításában?

— Nagyon fontosnak tartom a tanszéki munkaközösségek létrehozását és működését. Az oktatás korszerűsítése során a különböző tanszékek által oktatott tárgyak közötti koordináció szükségessége erőteljesen megnövekedett. Egyes tudományágak között — amelyeket különböző tanszékek oktatnak — valójában eddig is sokkal szorosabb volt a kapcsolat tartalmilag mint ahogyan azt az oktató tanszékek kezelték. A tudományok legújabb meggyorsuló fejlődése során ez a kapcsolat csak növekedett. Ez erőteljesen áll a közgazdaságtudományokra. *Nem egy olyan tudományág alakult ki, amelyek tulajdonképpen több tanszék oktatási tárgykörét érintik. Így a tananyagok továbbfejlesztése, korszerűsítése nem mehet végbe egyes tanszékek intenzív együttműködése nélkül.* Mindez hozzájárult ahhoz, hogy az elmúlt évben, mind a közgazdasági-társadalomtudományi elméleti képzésüket, mind pedig az úgynevezett módszertani tárgyak oktatásának helyzetét vizsgáló bizottság felvetette a tanszéki munkaközösségek megalakításának szükségességét, amit az Egyetemi Tanács el is fogadott azzal, hogy ebben az évben hármat már meg is valósítunk, és megvizsgáljuk további ilyen közösségek létrehozásának lehetőségeit, anélkül, hogy minden tanszéket be akarnánk sorolni valahová. Az egyik ilyen megszervezésre kerülő „egységet" képeznék a filozófia, a tudományos szocializmus és a szociológia, a másikat a politikai gazdaságtan, a gazdaságpolitika, a közgazdasági elméletek története, és a népgazdaság tervezése, a harmadikat pedig a matematika, statisztika, informatika és számvitel tanszékek.

Ez valóban nem lesz könnyű. Nem elsősorban azért, mert egyes tanszékek, esetleg „önállóságukat" féltik, hanem azért, mert *ez több munkát, energiát, vitát követel, új módozatokat a tanszékek kapcsolatában, kollektívebb gondolkodást és magatartást, amit csak fokozatosan, zökkenők árán lehet elérni, főleg annak mértékében, ahogyan majd ennek a többletmunkának, törődésnek a megtermékenyítő hatása fokról fokra jelentkezik egyes résztvevő tanszékek és minden egyes tanár számára.*

Első lépésként tehát az említett három munkaközösséget szervezzük meg ebben a tanévben, az itt körvonalazott alapcélokkal úgy, hogy nem engedünk sem az esetleges, tanszékek önállóságát csorbító törekvéseknek, sem az együttműködést formálisan elintézni kívánó óhajoknak. A munkaközösségek létrehozásával egy időben szeretnénk lefektetni az együttműködés néhány fontos alapszabályát is, formális keretet is biztosítva számukra.

— Tapasztaltuk, hogy pozitív irányban volt változás a tanulmányi és munkafegyelem terén. Azonban ez tipikusan az a terület, ahol soha nem lehetünk elégedettek. Milyen további előrelépés lehetőségét látja ezen a területen?

— Valóban az elmúlt évben pozitív irányú változás jelentkezett egyes, nem lényegtelen vonatkozásokban a tanulmányi és a munkafegyelem terén. Ez azonban korántsem olyan mértékű, hogy csak azért kellene további előrelépéseket tenni ezen a vonalon, mert „itt sohasem lehetünk elégedettek". *Ez az előrelépés gyakorlatilag sok helyen még a megnövekedett ellenőrzés „terméke" volt, azaz kissé (nem teljesen) külső, „adminisztratív" módszer hatása.* Ennél nagyobb — bár még csak kezdeti gyakorlati eredményeket hozó — *változásnak látom azt, hogy a hallgatóknak egy jelentős része belátta, hogy itt sok minden nincs a részükről sem rendben, ez így nem mehet tovább, és megkezdődött valami, ami ha folytatódik, nagyon eredményes gyakorlati változást hozhat majd a tanulmányi fegyelem megszilárdulásában.* Az oktatómunka tartalmi színvonalának és intenzitásának jelentős javulása szükséges ahhoz is, hogy ez a folyamat tartóssá váljon, megerősödjön és tovább javuljon. Az első kérdésre adott válaszban körvonalazottak megvalósítását látom tehát a további előrelépés leglényegesebb feltételének a tanulmányi és munkafegyelem további megszilárdításában is, azzal együtt, hogy *tovább kell javítani a vezetést, az évfolyamfelelősöktől, a patronáló tanároktól a rektorhelyettesekig, a KISZ-alapszervi vezetőktől az egyetemi felsőbb KISZ-szervezetek vezető testületéig, tartalmibbá tenni az ellenőrző és segítő munkát.* Nagyon fontosnak tartom a kiscsoportban történő foglalkozások színvonalának emelését, időkihasználtságának, tervszerűségének emelését; azokon a széles körű, rendszeres, aktív, felkészült hallgatói részvétel megkövetelését, az évközi egyéni segítségnyújtás, a differenciált egyéni feladatkijelölés fokozását; a vizsgákon a tananyag gondolkodtató számonkérésének maradéktalan megvalósítását stb.

— A fiatal oktatók nemrégiben felmérést készítettek szakmai és szociális körülményeikről. Ez az anyag igen komoly problémákat tárt fel az oktatói utánpótlás nevelésében. Gondoltak-e arra, hogy hatékony lépéseket tegyenek gondjaik megoldására?

— Igen. Én is olvastam a KISZ fiatal oktatóinak helyzetéről készült elemzést. Problémaként vetik fel — csak az oktatási „tárca" kérdéseit véve — az elég erősen eltérő óraterhelést, azt, hogy egyeseket túl korán, másokat túl későn bíznak meg komolyabb feladatokkal, hogy a fiatal oktatók közül kevesen kapnak megbízást nagyobb elméleti igényességű feladat kidolgozására, hogy nem kapnak elég rendszeres pedagógiai-módszertani segítséget, képzést, hogy elég szétforgácsolt erejük-idejük, az esetek többségében hiányoznak a rendszeres tanulás-továbbképzés feltételei stb.

Feltétlenül gondolkodnunk kell ezek hatékony megoldásán. Jobban, pontosabban kellene körülírni mennyiségileg és minőségileg kötelességeiket, rendszeresebben ellenőrizni azok betartását. *A legkomolyabb problémák egyikének tartom azt, hogy a fiatalokat főleg módszertani-pratikus kérdések kutatására és oktatására hozzuk ide, illetve orientáljuk.* Ez az elmúlt időben jórészt érthető és indokolt volt akkor is, ha nem túl szerencsés az, hogy ma a módszertani-praktikus tárgyak egy részének kialakítói, előadói tanársegédek, adjunktusok, s az átfogóbb, elméleti problémakörök egy részének nincsenek elegendő számban gyakornokai, tanársegédei. Ahogyan jelentkeztek az új módszerek, új területek, tárgyak, léptek be ezekre a területekre a fiatalok. *A következő években most már a fiatalok beállításánál, a már oktató fiatalok egy részének átirányításával, fokozatosan ki tudjuk küszöbölni ezt az aránytalanságot.*

Ugyancsak jogos panasz és igény a fiatal oktatók pedagógiai-módszertani továbbképzése, segítése, bár ezen a téren bizonyos előrelépést jelentett a közgazdász-továbbképzésbe való bekapcsolódásuk. Egyébként a tanszékeknek (tanszékvezetőknek) kötelességük biztosítani a gyakornokok pedagógiai-módszertani képzését, segítségét is. Ezenkívül évenként átgondolt program alapján, megfelelő felkészültségű előadók részvételével pedagógiai-módszertani képző-továbbképző kurzust lehetne szervezni.

— Az elmúlt tanév végén tárgyalta a Pártbizottság, az Egyetemi Tanáccsal együttes ülésén a munkás-paraszt származású hallgatók fokozottabb segítésének tervét. Akkor általános megállapításokat tett a két testület. Most elérkezett a gyakorlati megvalósítás ideje. Milyen konkrét intézkedésekre kerül sor? Tervezik-e olyan jellegű stúdiumok beindítását, mint pl. a műszaki egyetemen a fiatal szakmunkások részére, az egyetem elvégzésére?

— Csak részben igaz, hogy a fizikai dolgozók gyermekeinek helyzetét tárgyaló pártbizottság és egyetemi tanács általános megállapításokat tett. *Több konkrét elképzelés is felvetődött már ott is.* Ezeket a végleges anyagokba fel is vettük, s még a tanév kezdete előtt megküldtük a tanszékeknek, pártcsoportoknak, kari állami, párt- és KISZ-vezetőknek azzal, hogy az első félév során tűzzék napirendre és határozzák meg e téren is sajátos tennivalóikat.

A magam részéről komolyabb eredményt a nevelőmunka általános megjavításától re-

(Folytatás a 7. oldalon)

5. aranygyűrűs doktorunk

Mit is kérdezzen az ember egy olyan embertől, akit sub auspiciis rei publicae popularis avattak doktorrá nemrég. Akinek általános iskolai értesítőjében éppúgy, mint egyetemi indexében csupa jeles sorakozik egymás után. Jeles matematikából és testnevelésből és filozófiából, mindig minden szinten, minden tárgyból jeles. *Szinte magától törnek fel a kissé közhelyszerű kérdések: hogy csinálta, mi hajtotta a jeles eredmények elérésére?*

— Amikor első nap megjelentem *a balázsteleki általános iskolában, a tanító azt mondta anyámnak* — kezdi *Széles Adolf* —, *ebből a gyerekből jó tanuló lesz.* Igaza lett, minden különösebb erőfeszítés nélkül jó tanuló lett belőlem. Pedig három kilométerről jártam az iskolába, és télen néha két hónapig sem tudtam menni a hó, az utak miatt. *Másodikos koromtól már „kuriózumként" kezeltek.* Ha látogató jött, engem produkáltattak, és a kisebbeket rám bízták. Az iskolának két tanítója volt, 4—4 évfolyam jutott mindegyikükre, így jól jött, hogy a nálam egy évvel fiatalabbakat rám lehetett bízni. *Mindazonáltal jó tanuló mivoltom egyáltalán nem boldogított. Sőt. Szerettem volna olyan lenni, mint a többiek. Tanyán a gyakorlati dolgoknak volt nagy becsületük.* Le a kalappal az előtt a gyerek előtt, aki jól tud bánni a lovakkal, vagy erős, — azt tisztelték, nagyra becsülték, a többiek. Hát én ezekben nem voltam valami „menő", így hát engem inkább csak csúfoltak. *Lassan alakult, formálódott az új értékrendem, s csak másodikos gimis koromra került első helyre értékskálámon a tudás, nem kevésbé az új környezet hatására is, amit rögtön a sport követett.* Akkor már „menőnek" számítottam, de azt nem volt könnyű elérni. A balázsteleki általános iskolában nem tanítottak oroszt. Így *az utolsó év nyarát azzal töltöttem, hogy beszereztem az orosz-könyveket V—VIII-ig, és kiszótáraztam, megtanultam az olvasmányokat,* szavakat. Aztán kiderült, hogy nemcsak az orosszal lesz problémám. *Az első órán felmérő röpdolgozatot irattak velünk matematikából. Az eredményem: elégtelen. Megrettentem.* Ennyit érnek itt az én jeleseim? Tele voltam emiatt kisebbségi érzéssel, amit csak fokozott, hogy bricsesz nadrágommal külsőleg öltözködésben, szokásokban is mennyire eltérő voltam a többiektől. *Azt, hogy itt az első nehéz váltásnál nem buktam el, nem siklottam ki, csakis a kemény tanyai életnek köszönhetem. Annak, hogy ott a gyerekeket is korán munkára fogják. Reggel fél ötkor kelés, ötéves kortól már libát őrizhet a gyerek, majd mind komolyabb munkát bíznak rá. Ez olyan rendszerességre szoktatott, olyan munkabírást alakított ki bennem, ami lehetővé tette számomra, hogy első gimnáziumi évem első félévére behozzam a lemaradásomat, elfogadtassam magamat a többiekkel, a tanárokkal.* Utána már nem volt a gimiben problémám. Tudtam tartani a lépést a tanulásban, eredményeket értem el a sportban is, másodikban a diákotthon titkára voltam, harmadikban KISZ-szervezetünk csúcstitkára.

— *Szülei hogy viszonyultak a továbbtanulásához, az eredményeihez?*

Ők egyértelműen helyeselték, hogy tanuljak. Amikor gimibe kerültem, nem akartak felvenni a diákotthonba. Bejárni csaknem lehetetlen volt, hiszen napi 3 kilométert gyalogolni, 20 kilométernyit vonatozni, ezt naponta kétszer: oda-vissza, s emellett tanulni — nem bírtam volna. *Anyám napokig talpalt a kollégiumi felvételim ügyében,* a városi tanácselnökhöz is elment. *El is intézte, hogy felvegyenek. Ennyire akarták, hogy tanuljak.* Negyedikben a ballagásunkon én mondtam beszédet a diákok nevében — a szüleim is ott voltak természetesen, nagyon meghatotta őket, és büszkék voltak rám, hiszen mi sem természetesebb, mint hogy a jeleseimmel azt is el akartam érni, hogy valóban büszkék lehessenek rám. Ez volt az egyik nagyon lényeges hajtóerő nálam, amikor — már egyetemista koromban — elgondolkodtam azon, hogy vajon jó-e, hasznos-e ez a mindenből jeles. Hiszen *nekem is voltak kedvenc tantárgyaim, az én jeleseim sem voltak egyenlő értékűek, és tudtam, hogy melyek azok a tárgyak, amelyekre később is nagy szükségem lesz,* amelyekben érdemes jobban elmélyednem, és amelyekkel szívesebben foglalkozom. *S itt, az egyetemen már nem kis erőfeszítést kivánt tőlem, hogy mindenből elérjem a jelest.* Hogy mégis törekedjem erre, annak az előbb említett ok mellett *oka volt az is, hogy úgy gondoltam, olyan sokat nem lehet itt tanulni ezekből a kelléktárgyakból, amennyinek ne vehetné később hasznát az ember.* S most például a külügyi pályán, amikor napirenden vannak a tőkés valutaválságok, tapasztalhattam, mennyire érdemes volt annak idején például a pénzügyekkel, népgazdtervvel is legalább egy jeles eléréséhez szükséges alapossággal foglalkoznom. *Volt ezenkívül egy nagyon prózai oka is az én hajtásomnak. A szüleim nemigen tudtak anyagilag támogatni, így az sem lehetett közömbös számomra, hogy a kitűnőnek csak 60 forintot kellett fizetni a kollégiumért; és a Népköztársasági Ösztöndíjból időnként még haza is tudtam adni.*

— *Az előbb említette, hogy nagy erőfeszítést kivánt az itteni helytállás. Hasonló volt a helyzet, mint a hajdúnánási gimnáziumban, elsőben?*

Például volt olyan csoporttársam, aki a Szu-ban végezte az általános iskolát. Az ő orosz tudása meg az enyém. Képzelheti. De más tárgyak is erősen megdolgoztattak. Megint csak azt tudom mondani, hogy az *a szívósság és munkabírás, ami például a cséplőgép melletti kétórás éjszakai alvások, a munkára való rászorítottság során kialakult bennem, az segített most is. Sokan különválasztják a tehetséget és a kitartást, szorgalmat. Szerintem, ez nem két különálló dolog. Csak annyira tehetséges valaki, amennyire az a munkabírása által kifejezésre is jut.*

Volt még valami, amit le kellett küzdeni. A hátrány tudatából eredő *félszegség.* Ez nem is annyira a tanulásban, *inkább a mozgalmi munkában hátráltatott.* Kollégiumi DB-tag, alapszervezeti vezetőségi tag voltam, de *szívesen vállaltam volna többet is,* ha ez a gátlásosság, a mindig nyüzsgő emberekkel szembeni félszegség nem tart vissza, hogy szóljak. Illetve *ha jobban éreztem volna, hogy szükség van rám ott is, ha többet is vártak volna tőlem.* Csak egyetem után, amikor *a Külügyminisztériumba mentem dolgozni, akkor kezdődött mozgalmi téren a feloldódásom. Ott vettek fel a pártba, tagja lettem a II. kerületi KISZ VB-nek, jelentkeztem munkásőrnek.* Most, hogy itt a nemzetközi tanszéken is dolgozom (bár továbbra is külügyi státuszban vagyok), a ker. kari pártvezetőségben ifjúsági felelős vagyok.

— *Mivel foglalkozott a doktori disszertációjában, és mik a jövőbeni tervei?*

— *A doktorim témája (magyar—szovjet gazdasági kapcsolatok) két kutatási területemhez — a Magyar Népköztársaság külpolitikája és a nemzetközi ideológiai harc kérdéséhez — kapcsolódik.* A magyar—szovjet gazdasági kapcsolatoknak nagyon bő irodalma van, nehéz újat mondani ebben a témában. Áttekintettem e kapcsolatok történelmi vonatkozásait, s ezek hatásait a jelenben. *Vizsgáltam azt a körülményt, hogy Magyarországnak a világban elfoglalt helyének, súlyának milyen nyomatékot adnak a Szovjetunióval fenntartott kapcsolatai. Mindezek alapján arra a következtetésre jutottam, hogy csakis e kapcsolatok szilárd alapján tudunk reálpolitikát folytatni. A kis országok lehetőségeiről szóló divatos elméletek elfogadása nálunk elkerülhetetlenül katasztrófához vezetne.*

Terveim között szerepel az említett témák további kutatása, ezek összegezése cikkek, esetleg könyv formájában, itt az egyetemen az oktatás-nevelés. Nemrég írtam meg a nemzetközi tájékoztatás és propaganda jegyzetanyagát, most van nyomdában. A tanszék és a Külügyminisztérium közötti szoros kapcsolat és együttműködés jegyében *szeretnék minél több politikailag, szakmailag, emberileg egyaránt megfelelő munkás-paraszt származású fiatalt nevelni a külügynek. Olyanokat, akik valóban mindhárom említett követelménynek eleget tudnak tenni, akik mentesek az ellenszenves dogmatizmustól épp úgy, mint az uborkafára kapaszkodó snobságtól.* Olyanokat, *akik jól képzettek szakmailag, akarnak, és tudnak is azok maradni, és politikai szempontból minden körülmények között szilárdan helyt tudnak állni. Akiknél a származás „csak" többletet, biztos alapot adhat mindehhez.* Nagyon nehéz, de nagyon szép feladat ez. Közéleti tevékenységemben az eddig vállalt feladatokat akarom minél jobban, minél magasabb szinten elvégezni.

Kívánunk mindehhez az eddigiekhez *hasonló szép sikereket, Széles Adolfnak,* a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem aranygyűrűs doktorának.

Nagy Katalin

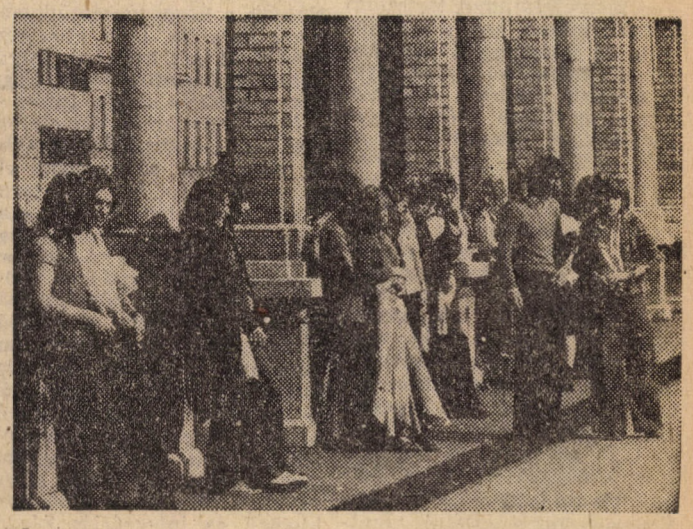

Fotó: Eszes

IEA 4th World Congress

Szűknek bizonyult az építők Rózsa Ferenc Kultúrházának kongresszusi terme a IV. közgazdasági világkongresszus vendégeinek fogadására, a 75 országból érkezett 1600 küldött egy része csak televízióról figyelhette *Fritz Machlup* professzor, a Nemzetközi Közgazdasági Társaság végrehajtó bizottsága elnökének megnyitó szavait. Az örökké derűs elnök közvetlen hangja azonnal feloldotta a nagy melegtől amúgy is kábult feszélyezettséget. — A Nemzetközi Közgazdasági Társaság 1951-ben alakult, tagjai nem személyek, hanem országok — mondotta az elnök. A 23 év alatt 45 lányunk született, s a közeljövőben újabb öt taggal fogunk gyarapodni. E közös nemzetközi szervezet elődjei, a nemzeti szervezetek közül sokan már a múlt században is léteztek. Szervezetünk igen sok szakkonferenciát, munkaülést rendez, ilyen nagyszabású kongresszusra azonban eddig csak hatévenként került sor. Róma, Bécs és Montreál után most első ízben szocialista országbeli városra, Budapestre esett a választás, úgy érezzük, ez a találkozó új fejezetet fog nyitni Kelet—Nyugat és ide sorolom délként a fejlődő országokat is — dialógusainak történetében. A mostani kongresszus minden szempontból a legnagyobb szabású, mind a küldöttek, mind a résztvevő országok számát tekintve. Csak a hivatalosan felkért előadók mintegy 40 ország közgazdászai közül kerülnek ki. Mi, rendezők, keményen dolgoztunk ezért a hétért, meg vagyok győződve róla, hogy nem hiába.

A leköszönő elnök ezután Fock Jenőt — s személyében nemcsak mint a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnökét, hanem mint közgazdát is — kérte fel szólásra. *Fock Jenő* elvtárs a kormány nevében köszöntötte a kongresszust, amely a gazdasági integráció rendkívül fontos kérdéseit vitatja majd meg.

— A téma megválasztása tükrözi — mondta —, hogy a nemzetközi társaság helyesen ismerte fel korunk nemzetközi fejlődésének fő irányzatát, amelyre egyre inkább az enyhülés, a békés egymás mellett élés elveinek érvényesülése jellemző. A világpolitikában végbemenő, mélyreható változások új lehetőségeket teremtenek és új távlatokat nyitnak meg a gazdasági együttműködés számára. Napjainkban gazdasági és politikai megfontolások alapján kialakulnak az országok gazdasági közösségeinek különböző formái. A világ minden táján, a gazdasági fejlettség színvonalától függetlenül, mindenütt léteznek vagy éppen kialakulóban vannak az országok gazdasági csoportosulásai. A két legjelentősebb a kilenc szocialista ország gazdasági és tudományos tevékenységét összefogó és koordináló KGST, valamint a nyugat-európai tőkés országok nagy részét tömörítő Európai Gazdasági Közösség. A gazdasági közösségeknek az integrációs folyamat különböző fejlődési szakaszaiban levő tömörüléseknek az egyenjogúság és a kölcsönös előnyök alapján kívánatos kapcsolatot teremteni egymással. Ez fontos feltétele a nemzetközi gazdasági együttműködés demokratikus elvekre épülő fejlesztésének, ez felel meg valamennyi nép érdekének.

Fock elvtárs ezután a közgazdászok fokozott szerepéről és felelősségéről beszélt. — A közgazdászoknak módjukban áll — mondotta —, hogy a világgazdasági folyamatokkal összefüggésben mérlegeljék országuk gazdasági fejlődését, s megfelelően ítéljék meg a döntések nemzetközi kihatásait. A feladatok azonban meghaladják a szorosan vett közgazdaságtudomány kereteit. Figyelembe kell venni a világgazdasági és integrációs folyamatokat befolyásoló nemzetközi politikai tényezőket. A közgazdaságtudomány művelőinek támaszkodniuk kell más társadalomtudományok módszereire és eredményeire is. Ezt a törekvést tükrözi, hogy a világkongresszus többek között napirendjére tűzi az integrációs folyamatok társadalmi és politikai vonatkozásait, valamint az intézményrendszerek vizsgálatát.

Fock Jenő nagy tapssal fogadott beszéde után *C. Lengl*, az UNESCO nevében köszöntötte a kongresszust, majd *Csikós Nagy Béla*, a vendéglátó Magyar Közgazdasági Társaság elnöke emelkedett szólásra. Néhány szóval bemutatta az 1959-ben újjáalakult MKT-t, melynek már a múlt században volt elődje. E társaság ma már hatezer fővel, tizánhárom budapesti szakosztállyal és 18 megyei szervvel működik. Tavaly mintegy 3000 rendezvény fűződött nevéhez, a társaság fő célja a közgazdasági elmélet színvonalának növelése, ezek gyakorlati hasznosíthatósága, az összefogás és az együttműködés megteremtése hazai közgazdáink között, kapcsolattartás a külfölddel (1962 óta vagyunk a nemzetközi szervezet tagja) és közgazdáink továbbképzésének megoldása, illetve figyelemmel kísérése. Az üdvözlő beszédek után kezdetét vette a két napig tartó plenáris tanácskozás. A világ közgazdászainak nagy seregszemléjén örvendetes tényként kiváló professzoraink mellett 5 fiatal oktatónk: Szegvári Iván, Koncz Katalin, Móczár József, Kallós Lilla és Blahó András is részt vehetett. Nem számítva persze azt a sok hallgatót, akik tevékenyen kivették részüket a kongresszus zavartalan lebonyolításából, és talán a nagy leterheltség mellett jutott idejük a szakmai viták figyelemmel kísérésére. Az első nap programjához tartozott még a közgazdasági könyvek nemzetközi kiállítása, melyet *Szabó Kálmán* akadémikus, egyetemi tanár nyitott meg. Este a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa a Gellért Szálló összes termében impozáns fogadást adott a kongresszus valamennyi résztvevője számára. A szekcióülések a harmadik napon kezdődtek. A tíz szekció közül háromnak egyetemünk volt a házigazdája. Az I. előadóban került sor a gazdasági integráció fokának, haladásának mérésével foglalkozó szekcióra, a IV. előadóban a világkereskedelem és regionális kereskedelem témájával foglalkozó szakemberek gyűltek össze. A Makarenko utcában a munkaerő-vándorlás és a munkapiac integrációja volt a téma. Szerkesztőségünk munkatársai így kezdték felhasználni az alkalmat, hogy minél több küldöttel beszélgethessenek el.

Az integrációról: a KGST NVI igazgatója

Mihail Szenyint, a KGST Nemzetközi Világgazdasági Intézetének igazgatóját a szekcióülés szünetében kértük mikrofon elé.

— A közgazdaságtudomány mely területével foglalkozik behatóbban, mi a szűkebb kutatási témája Szenyin elvtárs?

— Végzettségem szerint közgazdász vagyok, pontosabban pénzügyekkel foglalkozom, de ezenkívül jogi és filozófiai képzettségem is van. Az intézet, melynek igazgatója vagyok — egészen új intézmény, csak három éve hoztuk létre a szocialista integráció kérdéseivel foglalkozik. Én, magam nagyon sok időt töltöttem a probléma tanulmányozásával, ez képezi tudományos munkám fő területét. Nemrég jelent meg könyvem e témában, s jelenleg is folytatom a kérdés tanulmányozását.

— Tartott-e előadást a kongresszuson, és hallott-e valami újdonságot a szakterületéről?

— Korreferátumot tartottam a szekciómban, amely a regionális és világméretű kereskedelem kérdéseivel foglalkozott. A plenáris üléseken meghallgattam az összes előadást és hozzászólást. Napjainkban az egész világon — mind a szocialista, mind a kapitalista, mind a fejlődő országokban — integrációs folyamatok mennek végbe, amik egyaránt foglalkoztatják a politikai és gazdasági szakembereket. Ez különös jelentőséget ad a kongresszusnak. Noha az USA nem vesz részt egyetlen integrációban sem, a kongresszuson sok küldött képviseli az Egyesült Államokat. Ez arra utal, hogy az USA gazdasági és politikai közvéleményét erősen foglalkoztatja az integráció kérdése. Érdemes lenne kutatni, tanulmányozni ennek az okát. Maga a kongresszus nagyon sok anyagot ad, amit majd tovább kell gondolnunk, fel kell dolgoznunk, különös tekintettel a két világrendszer országainak együttműködésére. A két integráció közötti kapcsolatok kialakítása még megoldásra váró feladat. Olyan feladat, amelyet a békés egymás mellett élés folyamatának részeként kell nézni.

— Milyen a közgazdaságtudományok helyzete a Szovjetunióban és véleménye szerint milyen szerepet játszanak a közgazdaságtudományok a társadalom és különösen a szocialista társadalom fejlődésében?

— A tudományok és különösen a társadalomtudományok, köztük a közgazdaságtudomány szerepe a társadalom fejlődésében az, hogy megalapozzák a gyakorlatot. Országunkban a párt és a központi bizottság rendkívül nagy jelentőséget tulajdonít a tudományok fejlődésének általában, és különösen a közgazdaságtudományok fejlődésének. Nálunk a közgazdaságtudományok kutatása igen kiterjedt, rendkívül sok irányban folyik abban az összefüggésben, hogy sok szocialista ország jutott el a fejlett szocialista társadalom építésének szakaszába, és abba is, hogy ezek az országok elérkeztek a tudományos technikai forradalom kezdeti szakaszába. E két folyamat, azaz a fejlett szocialista társadalom építése és a tudományos technikai forradalom kibontakozása között egyenes és kölcsönös kapcsolat van, mert a tudományos technikai forradalom megteremti a termelőerők fejlődésének minőségileg új alapjait, amely elengedhetetlen a fejlett szocializmus építése szempontjából. Ez a két egyidejű folyamat különösen kiemeli az integrációs kérdés tanulmányozásának szükségességét. Ezekkel a témákkal foglalkozik a vezetésem alatt álló intézet is, mely összetételét tekintve erősen nemzetközi jellegű, munkájában részt vesznek a KGST tagjainak tudósai.

— Milyennek látja a magyar gazdaság helyzetét és milyen perspektívái vannak ön szerint a szovjet—magyar gazdasági kapcsolatoknak?

— Sajnos nincsenek kéznél statisztikai adatok a magyar gazdasági fejlődéséről, de véleményem szerint a szocializmus építésének útjára lépett Magyarország, óriási eredményeket ért el gazdaságának fejlesztésében is. Ez természetesen nem egyedülálló jelenség, mert a szocialista közösség, a KGST országai valamennyien hasonló eredményeket érnek el, és a magyar gazdaság nagy eredményei elérésében jelentős szerepet játszott az a tény is, hogy Magyarország a KGST keretében szorosan együttműködik a szocialista közösség többi tagjával. Magyarország részt vesz a KGST-ben létrehozott közös beruházásokban, termelési kooperációban, és specializációban is, és mindez jelentősen emeli a magyar gazdaság hatékonyságát. Véleményem szerint ez az út, azaz Magyarország mind fokozottabb részvétele a KGST integrációjában igen jelentős perspektívákat rejt magában a magyar gazdaság fejlődése számára is, mert az integráció minden ország, de különösen a kis országok számára a kulcsot jelenti gazdaságuk felvirágoztatására. Ezzel biztosítható az ország népe tehetségének lehető legteljesebb kibontakoztatása, hiszen csak a sok szektorú gazdaság, az ezen alapuló termelési kultúra biztosíthatja a személyiség kibontakozását.

— „Nem szeretnék boss lenni"

— mondta tréfásan *H. G. Bos*, a Rotterdami Erasmus Egyetem tanára, az egyetemünkön ülésező egyik munkacsoport — nemzetközi kereskedelem — elnöke. Boss angolul ugyanis hatalmaskodó főnököt is jelent.

A délelőtti előadások után kértük meg, hogy mutassa be nekünk, magyar diákoknak az Erasmus Egyetemet.

— Mindenekelőtt szeretném elmondani, hogy egyetemünket, ha formálisan is, mindössze fél éve 1974. februárjában alapították. Ekkor nemcsak közgazdasági jogi és társadalomtudományi, hanem orvostudományi karral bővült ki. Intézményünk a legismertebb közgazdasági iskola Hollandiában. A közgazdasági kar a legjelentősebb, ötezer hallgatót számlál, míg a többi kar együttvéve ezerötszázat.

Az egyetemre kerülés feltétele a sikeres érettségi vizsga. Bizonyos szelektálás az első év végén történik. Ez az egy év mindenki számára azonos, bevezető jellegű. A következő másfél éves időszak vizsgával zárul, majd újabb két év következik szakosodással, melynek végén a hallgatók egy olyan fokozatot érnek el, melyet az angolszász egyetemeken masters degree-nek neveznek (ez nálunk a tudományegyetemi végzettséggel egyenlő). Az utolsó szakaszban két fő terület közül választhatják ki a diákok az érdeklődésüknek megfelelőt. Az egyik az üzletgazdaságtan (business economics), a másik az általános közgazdaságtan. Ez utóbbin belül tovább szakosodhatnak makrogazdaságtanra, ökonometriára, vagy a fejlesztési tervezésre (development planning), de vannak még további lehetőségek is. A tanulmányi idő elméletileg öt és fél év, de egyetemi rendszerünk szabadsága miatt néha hat és fél, hét évig is elnyúlhat.

— Mit tanít ön az egyetemen?

— Témám jelenleg a fejlődő országok fejlesztési tervezése. Egy igen intenzív oktatási rendszert dolgoztunk ki, melyen belül megismertetjük hallgatóinkkal a tervezés módszereit, technikáját. A tanulmányok befejezése után legtöbben valamelyik fejlődő országba mennek dolgozni, mint fiatal szakemberek, vagy az ENSZ valamelyik nemzetközi szervezetében helyezkedhetnek el. Húsz diák tanulhat ezen a szakon, ennyit tudunk külföldre küldeni évente. A fejlesztési tervezés egészében véve nagyon népszerű Hollandiában. Emellett a viszonlag kis létszámú szak mellett szerveztünk egy kevésbé technikai jellegű, sokkal inkább általánosabb kérdésekkel foglalkozó tanfolyamot, is, szintén a fejlődő országok témakörén belül, s ezen már ötven fő vehet részt évente.

Régebben egy másik tárggyal is komolyan foglalkoztam. Ezt mi a központi tervezésű rendszerek gazdaságtanának nevezzük. Ez lényegében a kelet-európai országokban folyó gazdasági tervezés módszereivel, problémáival foglalkozik.

— Mi a véleménye a kongresszusról? Miért Magyarországon rendezték meg?

— Úgy érzem, hogy ez a kongresszus egy rendkívül érdekes és fontos találkozóhely nyugati és keleti közgazdászok között. Meghallgathatjuk, megérthetjük egymás nézeteit, közös nevezőre juthatunk vitás kérdésekben, tájékozódhatunk egymás további terveiről.

Magyarország azok közé a kelet-európai országok közé tartozik, amely gazdasági szerkezete, gazdaságpolitikája révén erősen érdekelt a nyugat-európai országokkal történő kapcsolatteremtésben. Természetesen országuk vendégszeretete is hozzájárult ahhoz, hogy a kongresszus itt tarthatja ülését.

Én magam is sokat hallottam az új gazdasági mechanizmusról, s az irodalomban igyekszem is nyomon követni fejlődését. Itt tartózkodásom alatt remélem módom lesz többet megtudni róla, úgy tudom, néhány előadás érinti majd ezt a kérdést. A program nagyon zsúfolt, s így nem nagyon lesz időm személyes kapcsolatokat teremteni.

— Véleménye szerint milyen nagy feladatok várnak a jövő közgazdászaira?

— Nem akarok hazabeszélni, de úgy gondolom, hogy egyik nehéz feladat lesz majd a fejlődő országok problémáinak megoldása. A gondok oly súlyosak, hogy rövid idő alatt megoldhatatlanok, s a gazdag országok nem teszik meg a kellő erőfeszítéseket ezen a téren. Egy másik igen komoly kérdés a természetes erőforrások felhasználása. Ezek fogvasztása óriási méreteket öltött, s egyesek szerint ez elvezethet addig a pontig, amikor az erőforrások teljesen elapadnak. Én nem vagyok ennyire pesszimista. Elképzelhetőnek tartom az erőforrások pazarlásának megállítását a gazdag országokban, vagy az ezeket az erőforrásokat túlzott mértékben felhasználó tevékenységekről más tevékenységekre való áttérést. Vannak tehát komoly problémák, melyek a jövő közgazdászainak mélyreható kutatásait igénylik majd.

Blahó Miklós

A világ közgazdászainak találkozója Budapesten

A IV. Közgazdász Világkongresszus tanácskozásaira 1974. augusztus 19. és 24. között Budapesten került sor. A Világkongresszust most *első ízben rendezték szocialista országban. A marxista közgazdaságtudomány általános elismerésén túl a magyar közgazdászok nemzetközi nagyraértékelése kifejezésének tekinthetjük, hogy* a Nemzetközi Közgazdasági Társaság a tanácskozás színhelyéül *Budapestet választotta.* A Kongresszus *témája a gazdasági integráció* (világméretű, regionális, szektorális) volt, amelyen belül *10 szekció* keretében a következő főbb kérdéseket vitatták meg: az integráció típusai: világméretű vagy regionális integráció: az integrált terület optimális nagysága: az integráció társadalmi-politikai vonatkozásai és intézményei: a gazdasági integráció fokának ill. fejlődésének mérése: a terv és a piac szerepe az integráció folyamatában: szektorális integráció: iparpolitika, mezőgazdaság, közlekedés, szállítás, energiagazdaság és egyéb iparágak: a munkaerő-áramlás és a munkaerőpiac integrációja, a nemzetközi tőkemozgás és a tőkepiacok integrációja, az integráció pénz- és költségvetéspolitikai kérdései: a kevésbé fejlett és a különböző fejlettségű területek integrációja: valamint a világkereskedelem és a térségek közötti kereskedelem kérdései.

A kongresszus témaválasztásában több szempont is szerepet játszott. *Nem utolsó volt a téma újdonsága,* hiszen olyan területről van szó, amellyel a közgazdaságtudomány csak az utóbbi években kezdett foglalkozni. *Számos elméleti és gyakorlati vonatkozását még nem sikerült tisztázni, s értelmezésével kapcsolatban a közgazdaságtudomány különböző irányzatain belül is éles viták folynak.* A téma egyébként olyannyira új, hogy mint *Fritz Machlup* a Nemzetközi Közgazdasági Társaság volt elnöke előadásában elmondotta, a második világháború előtti időből származó több száz kötetnyi közgazdasági mű áttanulmányozása után sem sikerült *az „integráció" kifejezésre bukkannia. A fogalom, mint a világgazdaság új jelenségének a kifejezése valóban csak az 1950-es évektől terjedt el a közgazdasági elemzésben.*

Az integráció témájának a kongresszus *napirendre tűzését természetesen sokkal fontosabb megfontolások is indokolták.* Mindenekelőtt *az integráció folyamatának világgazdasági és nemzetközi politikai jelentősége emelendő ki.* Napjainkban a világ különböző övezeteiben regionális integrációs szervezetek létrehozása figyelhető meg, s közöttük különösen *kiemelkedik a két európai integrációs tömörülés — a KGST és az Európai Gazdasági Közösség — jelentősége.* Ezek nagymértékben befolyásolják, sőt megváltoztatják a nemzetközi gazdasági együttműködés feltételeit és mechanizmusait, s mint az Európai Gazdasági Közösség példája mutatta az elmúlt években, a nemzetközi kapcsolatok egyetemes fejlesztésének korlátozására használhatók fel. Ezeknek *a világgazdasági jelentőségét és súlyát jól mutatja, hogy csak az EGK és a KGST az egész világkereskedelemből több mint 60%-kal részesedik.* A különböző integrációs szervezetek növekvő hatással vannak a világkereskedelem alakulására, áramlási irányaira és feltételeire, s nem kis mértékben meghatározzák olyan országcsoportok helyzetét, mint a fejlődő országok. *A különböző integrációs csoportokhoz emellett széles körű világpolitikai megfontolások fűződnek, s azok fontos tényezői a nemzetközi politikai erőviszonyok változásának.*

Tulajdonképpen a fentiekből következik a Világkongresszus politikai jelentősége és értéke is. A világ tőkés és szocialista országából érkező, közgazdászok párbeszédének politikai jelentőségét a korszak égető és nagy horderejű elméleti és gyakorlati kérdésében nem szükséges külön hangsúlyozni. Különösen ez a helyzet, ha figyelembe vesszük, hogy közülük számos, mint gyakorlati politikus, különböző nemzeti intézmények vezetője vagy tanácsadója, jelentős befolyással van hazája politikai és gazdaságpolitikai döntéseire. A kongresszus széles körű lehetőséget biztosított a különböző álláspontok és egymás érveinek a megismerésére. S ha a szembenálló nézetek egymáshoz lényegesen nem is közeledtek, számos félreértést sikerült tisztázni és egymás álláspontját jobban megérteni.

A kongreszuson általános *egyetértés alakult ki, hogy a nemzetközi integráció korunk objektív folyamata, ennek megfelelően az EGK és a KGST Európában olyan realitás, amellyel kölcsönösen számolni kell,* mind a kétoldalú kapcsolatok, mind az összeurópai együttműködés vonatkozásában. Az integráció folyamata ugyanakkor az adott társadalmi rendszer jellege és törvényszerűségei által meghatározott, vagyis *a két európai integrációs rendszer célkitűzései, mechanizmusai és következményei alapvetően eltérnek.* A szocialista és a tőkés integráció módszerei és eszközei *külön-külön konzisztens rendszert alkotnak, egymásra vonatkoztatásuk súlyos torzításokhoz vezethet.* Nyilván az EGK és a KGST között nem abban van a különbség, hogy az egyik nagyobb mértékben támaszkodik a piaci eszközökre, míg a másik az integráció a tervezési módszereket részesíti előnyben. *A különbség az eltérő tulajdonviszonyokból adódik,* minek következtében teljesen értelmetlen lenne a KGST-országokat pl. vámunió alakítására rábeszélni, az EGK-nak pedig a tervkoordináció és a közös tervezés módszereit ajánlani.

A kongresszus több hamis feltételezés és félreértés eloszlatásához is hozzájárult. A sok közül talán egy jellemzőt, a szocialista tervgazdálkodás és a diszkrimináció összefüggésének a kérdését emelnénk ki. Gyakori vád a tőkésországok részéről, hogy a tervgazdaság és különösen a külkereskedelem állami monopoliuma a külföldi partnerekkel való gazdasági kapcsolatok diszkriminációját jelenti. Eszerint az állami terv a vállalatoknak központilag adja meg a termelés és a forgalom volumenét, ill. a külkereskedelmi vállalatok rendszere a végtermelőket megfosztja attól is, hogy szabadon választják meg kereskedelmi partnereiket. Emellett szerintük a központilag szervezett külkereskedelem viszonylatilag is diszkriminál, hiszen a terv előírásához kell igazodni, s a vállalatoknak nincs meg a lehetőségük, hogy a legolcsóbb és a legjobb minőséget kínáló alternatívát válasszák.

A diszkrimináció a szocialista országok részéről, különösen az iparilag fejlett országok irányában azonban hamis feltételezésekre épül. *Az igaz, hogy a szocialista országok valóban nem alkalmazzák a tőkés világgazdaság szabadkereskedelmi mechanizmusait.* Nem is alkalmazhatják, hiszen gazdálkodási rendszerük felépítése eltérő, és abba *a kereskedelem liberalizálás hagyományos módszerei nem illeszthetőek be. Ez nem jelenti azonban, hogy korlátoznák más országokkal a kapcsolataikat, sőt különösen a fejlett tőkés országok viszonylatában közismert, hogy importigényük korlátlan. Behozatalunknak lényegében egyetlen tényező szab határt, s ez az export bevételeik.* De ez akadály, mindenképpen, akármilyen mértékben is liberalizálja egy ország piacát. A fizetési mérleg jelentős deficitje tartósan szabadkereskedelem mellett sem engedhető meg, s az érintett ország előbb-utóbb megfelelő védelmi intézkedésekre kényszerül. (A hitelek felvétele a problémát csak részlegesen hidalhatja át.) Nem érdekük a szocialista országoknak a viszonylati diszkrimináció sem, sem a termelő, sem külkereskedelmi vállalat nem érdekelt, abban, hogy ne a legolcsóbb és a legnagyobb ajánlatot válassza. *A külkereskedelmet természetesen a szocialista országok is nemzeti gazdasági és gazdaságfejlesztési érdekeiknek rendelik alá, de ebben nem különböznek a világ egyetlen országától sem,* az Egyesült Államoktól Indiáig minden ország ezt teszi.

A kongresszus tudományos vitáit természetesen még hosszan lehetne sorolni, ahhoz, hogy tudományos jelentőségéről és eredményeiről megfelelő képet nyújthassunk. Persze, mint világkongresszus azt is jelentette, hogy *az 1600 résztvevőnek csak egy kis része volt az integráció kérdésének a szakértője. Ez ugyan befolyásolta a viták irányát és mélységét, de nem a kongresszus tudományos színvonalát, sőt a sok határterület találkozása jelentősen kiszélesítette az összefüggések dimenzióit,* ami a kérdés szakértői számára is új gondolatokat és szempontokat vetett fel. S itt *találkozik a Kongresszus politikai és tudományos jelentősége, hiszen a nagy találkozó sok-sok kérdés megértésének a kongresszusa volt,* a különböző társadalmi rendszerű országok közgazdászai, valamint a közgazdaságtudomány egyes szakterületei között egyaránt.

Nem utolsósorban kell megemlítenünk az operatív rendezésért felelős *Magyar Közgazdasági Társaság hatalmas és jól elvégzett szervező munkáját,* amelyről a kongresszus résztvevői hivatalos és nem hivatalos beszélgetésekben egyaránt elismerően nyilatkoztak. *Ebben nem kis szerepe volt egyetemünk professzorának, Simai Mihálynak, aki a világkongresszus főszervezője volt.* A kongresszus munkájában Egyetemünk oktatói is részt vettek, s jól vizsgáztak hallgatóink is, akik a szervezés fáradságos munkáját vállalták.

DR. PALÁNKAI TIBOR

A lisszaboni egyetemről jött

Beszélgető partnerem egy portugál közgazdász, Pitta e Cunha volt, a Közgazdász Világkongresszus egyik meghívottja. Körülbelül 5—6 órát beszélgettünk, de ennek jelentős részében én voltam az „interjúalany", mert az érdeklődő természetű professzor a lehető legtöbbet szeretett volna megtudni társadalmunkról. Mint mondotta, a szocialista országok belső helyzete most fontos vitatéma Portugáliában, és oktatótársai kiváncsian várják, hogy beszámoljon tapasztalatairól.

A szociáldemokratákkal szimpatizáló professzor a lisszaboni jogi egyetemen tanít, szakterülete a nemzetközi gazdasági integráció. A kongresszusra is ennek alapján jelentkezett, bár most elsősorban nem az integráció kérdése érdekelte, hanem Magyarország, és az, hogy milyen kapcsolat alakult ki Kelet és Nyugat közgazdászai között. Ami a kongresszust illeti, nagyon érdekesnek találta a különböző beállítottságú közgazdászok vitáját és kiválónak a szervezést, tekintettel a résztvevők nagy számára. De hiányolta a programban a magyar gazdaságot, és társadalmat bemutató előadásokat, hisz a résztvevők jelentős része először járt Magyarországon. Ő maga is először látogathatott szocialista országba. A nyugati propaganda hatása alatt egészen másra számított Magyarországon. Ezzel szemben kedvező benyomást szerzett különösen az életszínvonal tekintetében.

Megítélése szerint a portugál és a magyar nép életszemléletében sok a hasonlóság, s talán ebből adódóan egy kölcsönös szimpátia is kialakulóban van. Mindez biztató a jövőt illetően. Arra a kérdésemre, mi a véleménye a magyar—portugál kapcsolatok terén várható fejlődésről, elmondta, hogy szerinte a közeljövőben nem várható jelentős fellendülés a gazdasági kapcsolatokban a hasonló gazdasági színvonal és a gazdasági kapcsolatok kialakult eltérő iránya miatt. Ezzel szemben a kapcsolatok fejlesztése különösen kulturális téren kívánatos, mert nagy a kölcsönös érdeklődés, ugyanakkor eddig nem volt lehetőség egymás megismerésére. Arra a kérdésemre, hogyan ítéli meg a portugál politikai és gazdasági helyzetet, nem tart-e attól, hogy a gazdasági nehézségek a reakció visszatérését teszik lehetővé, optimistán válaszolt. Véleménye szerint a demokratizáció folyamata elég mély ahhoz, hogy ne lehessen visszafordítani a portugál helyzetet. S itt többek között egy igen fontos érvként hozta fel a nyugat-európai gazdasági recesszió hatását Portugáliában, amely rendkívül jelentős, és a Caetano-rendszer bukásának is egyik alapvető oka volt. A gyarmati háborúk önmagukban csak kb. két év múlva vezettek volna a rendszer összeomlásához. Április előtt az árak hónapokon keresztül gyorsan emelkedtek és ez a középrétegeket is a rendszer ellenségévé tette. Jóval a fordulat előtt már érezni lehetett: Caetanóék már nem húzhatják sokáig, valaminek történnie kell. Ilyen értelemben tehát a gazdasági nehézségek elősegítették a fordulatot, most viszont megnehezítik az új vezetés helyzetét. És itt nemcsak a Portugáliát sújtó gazdasági visszaesés jöhet számításba, hanem az is, hogy Nyugat-Európában elbocsátják a portugál vendégmunkásokat. A hazatérő vendégmunkások elhelyezése nagy gond, mert a tengeren túli területekről visszatérő európaiak száma is jelentős, és mert Portugáliában eleve sok a munkanélküli. Remélhető, hogy a volt gyarmatokkal jó viszony alakul ki, bár fennáll a veszély, hogy ezt nacionalista tendenciák mindkét fél részéről megnehezítik. Mindenesetre úgy véli, hogy Portugália belső demokratizációjának és külkapcsolatai normalizálásának feltételei biztosítva vannak.

Sas István

Lehetőség a félreértések tisztázására

A Közgazdász Világkongresszus másfél ezernél több résztvevőt számláló tanácskozó testülete a potenciális „áldozatok" szokatlanul bőséges kínálatával ejtette zavarba a riportalanyra vadászó újságírót. A nemzetközi politikai, gazdasági és tudományos életben közismert „nagy neveken" kívül sok száz külföldi szakembernek alakult ki a konferencia néhány napos munkájáról egyéni véleménye, s nemzetiségtől, munkahelytől függően e vélemények nyilván különböznek egymástól.

A fiatal és szívélyes dr. El-Shagi, mint nevéből is kitűnik, arab származású, hazája az EAK, de jelenleg a Német Szövetségi Köztársaságban él. A bochumi Ruhr-Universität elvégzése után oktatóként bentmaradt az egyetemen, melynek itt a kongresszuson egyik küldöttje volt. Néhány hónappal ezelőtt egy időre abbahagyta a tanítást, energiáját teljesen kandidátusi disszertációja köti le. Kérdésemre, hogy vissza szándékozik-e térni hazájába, ahol nyilván szükség van a tudására, azt felelte, hogy a következő 5 évben valószínűleg sor kerül erre, bár az EAK-ban sajátos módon bizonyos mértékű túltermelés jelentkezik a felsőoktatásban, miközben égető hiánnyal küzdenek a középszintű szakemberek terén.

Szűkebb tudományos érdeklődési és kutatási köre a regionális gazdasági integráció, így a kongresszus fő témája rendkívül közel állt hozzá. Első ízben vett részt ilyen világméretű tudományos találkozón, melyen jelentőségét elsősorban a különböző társadalmi rendszerű országok tudósainak véleménycseréjében látja. Míg az otthoni szakirodalomban a szocialista integrációelméletek sokszor csak „másodkézből", összefoglaló munkák révén érhetők el, itt most lehetőség nyílott a keleti és nyugati teóriák eredeti, személyes ütköztetésére.

Az integráció, szerinte, mindkét társadalmi rendszer közös problémája, abban az értelemben, hogy olyan gazdaságpolitikai eszköznek fogható fel, mely egy adott terület erőforrásainak optimális kihasználását célozza. A fejlődő országokra vonatkoztatva például ez úgy értendő, hogy a harmadik világban az országok közti integrációt egyelőre meg kell hogy előzze az országhatárokon belüli, strukturálisan elkülönült gazdasági körzetek integrációja.

Egy tökéletesen integrált terület létrehozásával kapcsolatban azonban — úgy vette észre — számos téves elképzelés terjedt el, mindkét tábor közgazdászai között. A legkirívóbb egyoldalú koncepció, például, csupán a kereskedelmi diszkriminációk eltörlésére az egyik oldalon, illetve a központi tervezés általános kiterjesztésére a másik oldalon, egyszerűsíti le a kérdést. Az integráció — véleménye szerint — e két fő módszer együttes alkalmazása útján valósítható csak meg.

Az európai szocialista és tőkés országok integrációja, a meghatározásból eredően, csak az igen távoli jövőben képzelhető el — többek között azért is, mert kevés közgazda tekinti a kontinenst összefüggő gazdasági egységnek. Ennek ellenére a kölcsönösen előnyös kereskedelem, és minden olyan közös gazdasági tevékenység, amely ezen országok erőforrásainak mind tökéletesebb kihasználását segíti elő, már fél-integrációnak, „szuboptimumnak" minősülhet — foglalta össze dióhéjban az integrácóra vonatkozó koncepcióját dr. El-Shagi.

Végül magáról a kongresszusról, a szervezésről, az előadásokról általában elismerően beszélt, bár megjegyezte, hogy kisebb létszámú viták még tartalmasabbak lettek volna.

Szücs Györgyi

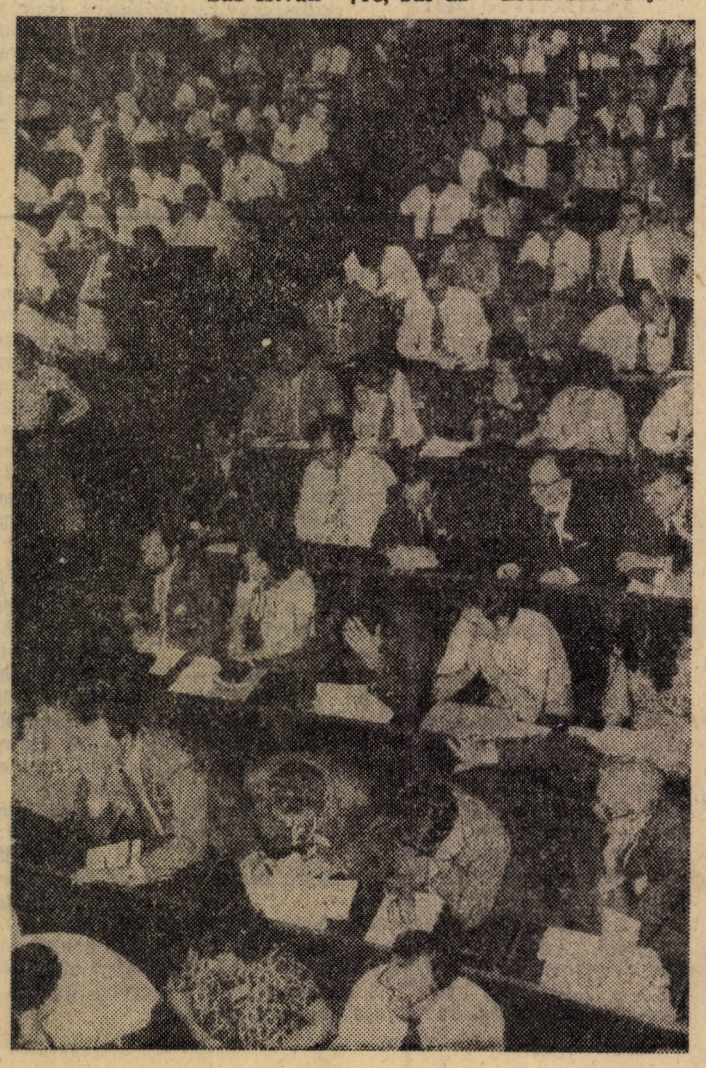

Villáminterjú az IEA elnökével

Az egyetemünkön ülésezett két munkacsoport látogatta meg rövid időre Fritz Machlup a Nemzetközi Közgazdasági Társaság volt elnöke, hogy belehallgasson az előadásokba, s az ezek kapcsán kialakult vitákba.

Fritz Machlup gyakorló tanár is, a princetoni egyetem professzora. A szekcióülések szünetében tettünk fel neki néhány kérdést.

— Mi az ön területe, milyen tárgyakat tanít az egyetemen?

— Jelenleg munkám New Yorkhoz köt, de rövidesen visszatérek Princetonba. Nagyon sokféle tárgyat tanítok, igen széles területen mozgok. Előadásokat tartok külkereskedelmi ismeretekből, iparszervezésből, pénzügyi ismeretekből.

— Miért tartja jelentősnek ezt a kongresszust?

— Meghallgathatjuk, s ami még fontosabb megérthetjük egymás nézeteit. A közgazdaságtan tudomány. Ugyanúgy, mint a fizika, a biológia vagy a kémia. Mindenfajta ideológiára való tekintet nélkül vitatkozhatunk, kifejthetjük a tudományban elfoglalt álláspontunkat.

— Mi a véleménye az eddigi munkáról?

— Csak a legnagyobb megelégedés hangján szólhatok, bár még csak a szakcióülések elején tartunk. Remélem, a folytatás is hasonló lesz.

— S végül, kiket ismer a magyar közgazdászok közül?

— Személyesen ismerem Bognár Józsefet, Friss Istvánt és alkalmam volt találkozni még jó néhány kitűnő magyar közgazdásszal.

Több kérdést már nem tudtunk feltenni, autóba ült, amely a következő szekcióülésre szállította.

—B—

Dobos Péter

Fej vagy írás

Fej vagy írás — mesélte P.
— így szoktam dönteni,
s nem vagyok határozatlan.
Minek töprengeni?!

Tovább tanulni?
fej vagy írás!
legyek csavargó?
fej vagy írás!
megyek a gyárba?
szakszervezetbe?
fej vagy írás,
tiszta buli!
gyűjtsek telekre?
kocsira? nőre?
elő a bélást,
figyeld a pörgést:
fej!
vagy írás.

fej vagy írás a minden
fej vagy írás a pénz
fej vagy írás dologra
fej vagy, nyírásra kész!
figyelj, most kell a döntés,
választ vár a csajom:
megnősülök-e holnap?
a bélást feladom!

írás — mondta nyugodtan,
így hát megnősülök.
a pénzt egy gyereknek adta,
el is vette a nőt,

egy hét múlva az utcán
ráismert a gyerek,
s visszaadta az érmét:
— írás mindkét fele!

Film

Kőországi lakodalom

A Románia felszabadulásának 30. évfordulóját ünneplő kulturális eseménysorozat részeként mutatták be a Kőországi lakodalom című művészi román filmballadát. Az, hogy a plakátokon szereplő „művészi" jelző nem szerénytelen és nem jogosulatlan, elismerhető, bár néhány fenntartással, hiszen a film gyengeségeit éppen a hiteles és megalapozott gondolati tartalmat kifejező művészi eszközök bizonytalanságai jelentik.

A vásznon a szélsőségesen a munka alá rendelt, pusztán termelőeszközként létező, minden valóságos élettartalomtól megfosztott ember balladája, vagy inkább tragédiája bontakozik ki. Azé az emberé, akinél (Marx szavaival) a munka elvesztette az öntevékenység minden látszatát, és csak úgy tartja fenn életét, hogy elnyomorítja azt. Mindennek színhelye a sivár és a vigasztalan Kőország, ahol — mint az egész filmet végigkísérő, és értékéhez döntő módon hozzájáruló csodálatos énekhang közli velünk — „az embernek nincs jutalma / csak munkája és fáradalma / dolgozik mint a szolga..." ahol „agyagmécses lesz belőlünk / fényt adunk, míg el nem égünk".

Két rendező alkotása, két részből áll, és ez a két rész éppen a funkció-, eszköz- és módszerbeli különbségekre támaszkodva látja el eredetien és bravúrosan a közös, kapcsolódó mondanivaló szolgálatát. Az első részben lassú, visszafogott a ritmus, felszín alatti, de érezhető a feszültség — vontatottság nélkül. Funkciója a helyzetmegragadás, a szemlélődés; módszere a balladai hangvétel. A módszer tekintetében azonban nem következetes, fel-felbukkan a „régieskedés", olcsó hatásvadászat (a rezesbanda, néha az utcák rajza stb.). Didaktikusabb, motívumrendszere jóval élesebben megrajzolt mint a második része.

A második rész belső logikája már nagyobb önállóságot mutat; elvontabb. A mozdulatlanság után a mozgalmasság. A ballada után a dráma. Az énekes is csak itt válik láthatóvá, a cselekmény aktív résztvevőjévé. Az előbb még felszín alatti feszültségektől, ellentmondásoktól rendkívül gyorsan jut el a robbanásig. A végeredmény: a megoldódás áldozatokat kíván. Az egész folyamatról azonban nem sokat tudunk meg.

A nagy gyorsulás, a mozgalmasság ellenére a rendező a zárt térbe helyezéssel jól biztosítja a tömörséget, homogenitást. A balladai jelleg háttérbeszorulásával már a kisebb stíluskövetkezetlenségek sem olyan feltűnőek.

Összefoglalva: A tartalmas forma hiányosságai, kibicsaklásai akadályozzák a formált tartalom megfelelő kifejtését, a részeredményekre támaszkodó átütőerő teljes kibontakoztatását. Mégis hibáival és gyengeségeivel együtt nagyerejű vallomás ez a film. Olyan híradás, amely nemcsak a román művészek üzenetét, hanem a román filmművészet kiteljesedésének ígéretét is elhozta hozzánk.

Szeretnénk azonban, ha a legközelebbi film már nem ilyen „kőországi" hangulatú lenne.

Zimányi Zoltán

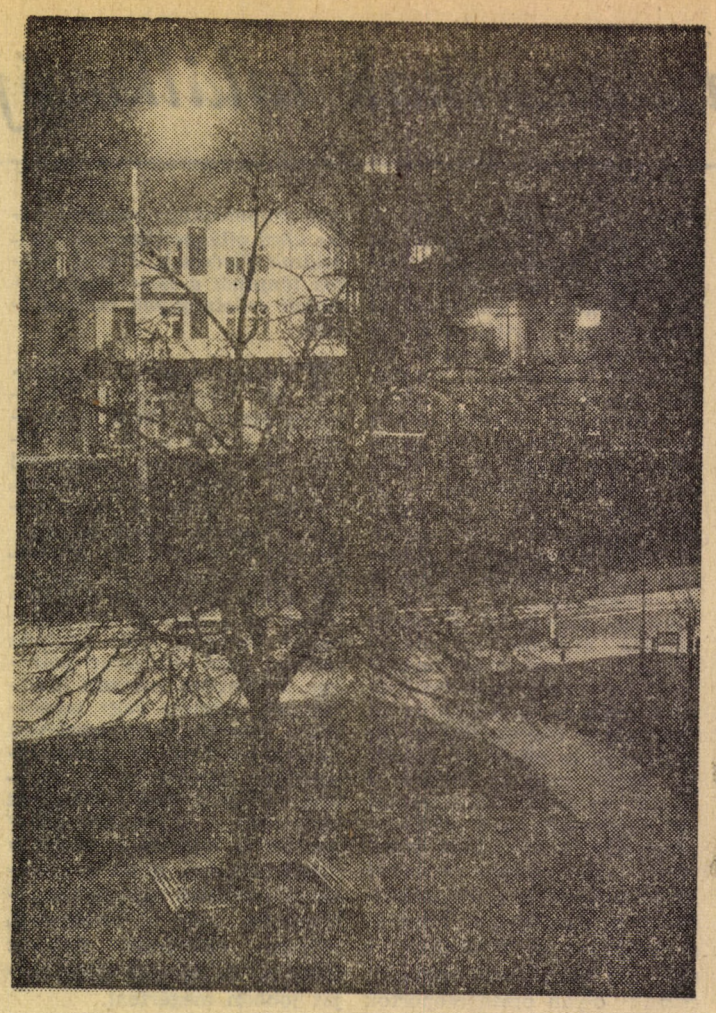

Fotó: Eisenkrammer

VB-tippbajnokságunk győztese:

Erhart Tibor

A múlt tanév végén lapunkban tippversenyre szólítottuk fel olvasóinkat. Nem vártuk a szavazócédulák ezreit, de a beküldöttek csekély száma valljuk be, őszintén, csalódást okozott. Annál nagyobb örömünkre szolgált, amikor a Világbajnokság döntője után egy telitalálatos tippszelvényt találtunk. Beküldője Erhart Tibor, az MTA tudományos segédmunkatársa, egyetemünk pol. gazd. tanszékének oktatója volt. Ígéretünkhöz híven átadtuk neki a 200 forint jutalmat, itt pedig következzék a győztes nyilatkozata.

— *Mi más is lehetne az első kérdés, honnan tudtad?*

— A döntő egyik részevevője az NSZK adott volt. A laikusoktól a szakemberekig mindenki őket várta az első helyre, én is rájuk szavaztam. Azon, hogy kivel játsszák a döntőt, már sokat töprengtem. Végül a hollandokat választottam.

— *Meglehetősen jó érzékkel. A VB alatt végig kitartottál emellett?*

— Igen, bár könnyen előfordulhatott volna, hogy már a középdöntőkben egy csoportba kerülnek; de végül az NDK segített. Azt viszont bevallhatom, hogy nekem a holland csapat játéka tetszett a legjobban. Szebb, látványosabb futballt játszottak, mint a többiek. Éppen ezért a döntőben is nekik szurkoltam, az, hogy esetleg nem válik be a tippem, másodlagos szempont volt. Csak arra gondoltam, hogy ha már az NSZK nyer, akkor legalább 2:1 legyen az eredmény.

— *Te miért neveztél be a tippversenyre?*

— Szeretem a focit, szoktam nézni a meccseket és sokat is beszélgetünk róla. Mikor megláttam az újságban a tippszelvényt, gondoltam, én is beküldök egyet. De a szándék csak akkor vált tetté, mikor egyik barátom tréfásan megjegyezte, biztosan vettem vagy tíz újságot, csakhogy én nyerjek.

— *Mint kiderült ehhez egy is elég volt.*

— Egyébként jó kezdeményezés volt ez a tippverseny, mert aki részt vett rajta, az valahogy aktív részesévé válhatott a Világbajnokságnak, jobban odafigyelt az eredményekre, hisz maga is érdekelté vált.

— *Befejezésül meg tudnád mondani, ki nyeri a következő Világbajnokságot?*

— Az olaszok!

— *A magyarok ott lesznek?*

— Természetesen!

— *Úgy legyen!*

Bánki András

Kultúrtábor

Ezen a nyáron is megrendezésre került a kultúraktivisták nyári tábora. Ezúttal a tajói építőtáborban készülhettek fel az éves programra.

Részletesebb beszámolót a következő számban közlünk.

Olvasóink írják

A házasságok a földön köttetnek

Nemcsak az íróknak és könyveknek van történetük, hanem az olvasásuknak is. Utolsó „nagy" nyaram olvasási tervét az elmaradt adósságok pótlására állítottam be. Szigorúan igyekeztem betartani, hogy megvalósítom a „vissza a folyóhoz" elképzelést, tehát csak kiemelkedő klasszikusok kiemelkedő műveit fogom olvasni. De *Tolsztoj Háború és békéjéből* felocsúdva egyik nap megláttam a könyvesboltban *Siklós László „A házasságok a földön köttetnek"* című riportkönyvét (*Kozmosz*, 1974) — s azonnal felborult a szép terv. A Napóleon mellett vagy ellen lelkesedő múlt század eleji orosz arisztokrácia világából hirtelen a mai házasságok problémakörében találtam magam. És ha irodalomtörténeti kapcsolat nincs is a két könyv között — ez a véletlen együtt olvasás az olvasó fejében mégiscsak egyfajta történeti folytonosságot alakíthat ki a házasságok égi és földi köttetéséről. Tolsztoj művében a napóleoni háborúk gigászi küzdelmének bemutatása és történetfilozófiai fejtegetések mellett ugyanis igen jelentős helyet kap a kor arisztokrata családjainak, a házasságok, érdekházasságok, s lángoló, parázsló és elfojtott szerelmek művészi bemutatása, általánosan emberinek nevezhető jellemvonásainak tolsztoji elemzése.

És nem véletlen, hogy ez a téma érdekel! Azt szokták mondani, hogy a végzős egyetemista lányokat elkapja a házasodási láz. Az egyetemi évek végeztével megszakadnak az eddigi társasági kapcsolatok, az új környezet bizonytalanságait nem jó egyedül vállalni. No és reális az a veszély, hogy aki nem tudott az egyetemista társadalom nagy kínálatából magának megfelelő és magához méltó partnert találni — annak sokkal nehezebb lesz a dolga a későbbiek során. Utolsó évben az „együtt járások" is döntő szakaszukba jutnak — a munka a legkülönbözőbb helyekre szólítja a volt diákokat; el kell hát határozni az abszolút folytatást, a döntő elválást, vagy bele kell nyugodni a lassú elhalásba, langyosságba. Nem véletlen, hogy a házasodások vagy kiéleződő ellentétek, veszekedések éppen az utolsó évre, sok esetben az államvizsga időszakára esnek. Dönteni kell a munkahelyről, vidékre menésről, lakáslehetőségekről.

S nem véletlen, hogy korosztályunkat foglalkoztatja a házasság problematikája, hiszen a téma manapság benne van a levegőben. Beszélnek a család válságáról, a család új szerepéről, s nem árt, ha elgondolkozunk azon, hogy mennyi és milyen szociális, pszichikai következménye van annak, hogy a család termelői közösségéből éppen a mi generációnk életében válik fogyasztói közösségé. Ezzel a nagy átalakulással kapcsolatos, hogy társadalmunk a szexualitásról alkotott felfogása is változik. Gondolom másoknak is nagy élményt és számos elgondoltató tanulságot nyújthat *dr. Buda Béla „A szexualitás modern elmélete"* című jelentős — és azt hiszem a hazai szexológia területén is határt jelző — műve. *(Tankönyvkiadó 1972, 1974)* Ugyancsak az érdeklődők figyelmébe ajánlom fenti szerző és *Hajnal Albert közös tanulmányát „A család természetéről" (MRT Tömegkommunikációs Kutatóközpont, 1973)* S a régebbi, népszerű kiadványok sorából *dr. Harsányi István „A jó házasság" c. füzetét, mely a Művelődjünk, tanuljunk sorozatban jelent meg, 1969-ben.*

Míg a szakmunkák, ismeretterjesztő írások általános problémákat tárgyalnak, szintetizálnak, elméleti körvonalak és határvonalak megalkotására törekszenek — addig a riportok, riportkönyvek, esetleírók, életszagúak. Szűkebb témakörükön túl rányitnak arra a társadalmi, gazdasági, kulturális környezetre is, ahol az adott eset éppen előfordul és előfordulhat — ezzel segítik a bepillantást tágabb környezetünkbe; egy sajátos szempontú felfedezését adják társadalmunknak. *Siklós László* említett kötete egyaránt benyit a próbaházasságok sokat vitatott, de cseppet sem elhanyagolható világától, kollégiumi manzárdszobákon át egészségtelen szabolcsi otthonokig sok-sok érdekes és ellentmondásaiban izgalmas helyre. Könyvének fő érdeme, hogy a rázós témákat se kezeli tabuként, kopogtatva vagy kopogtatás nélkül viszi el az olvasót — no nem a hálószobákba, a házasságok szociális világába.

El kell ismernünk, hogy a technikai és társadalmi fejlődés során jogosan merül fel az igény a társadalom szexuál-erkölcsi, házassági, családi, kisközösségi elveinek újra és újra szükséges átgondolására. Nem generációs ellentétek feszegetése és túlhangsúlyozása a cél, hanem hogy saját életünk és környezetünk új és reális tényeivel szembe merjünk nézni, a belső elvárásokat nagyobb őszinteséggel merjük elismerni és feltárni. Az önvizsgálatnak és önfelfedezésnek ehhez a szükséges folyamatához jó tájékozódási pontokat jelentenek az ilyen riportgyűjtemények is.

Koncz Gábor

Csodavárók

A gyorsan lehajtott vizsgaidőszak fáradalmait pihentem a szülői ház békés kertjében, amikor váratlanul egy Polski Fiat kanyarodott házunk kapuja elé. Ötvenes éveiben járó, őszülő férfi szállt ki belőle, 18 év körüli lányával. Idegenek, soha nem láttam őket azelőtt. A csengőszóra apám nyitja nekik az ajtót, hozzám csak a beszélgetés hangfoszlányai jutnak el.

— Ne haragudj, hogy rátok törtünk, de hallottuk, hogy hazajött a fiad és hát, ugye a mi kislányunk is odakészül. Szeretnénk, ha pár szót...

— Persze, gyertek csak! Jancsi-i! — Mindjárt jön, ott olvas valahol a kertben.

Kényszeredetten kelek fel a nyugágyból, sejtem a rám váró feladatot. Befelé menet hirtelen négy év előtti képek villannak az emlékezetemben. A felvételire készülődés napjai, apámék lázas számítgatása. Kit lehetne megmozgatni, kinek lehetne szólni? S a magam kínos gyötrődése. Szabad-e, lehet-e, kell-e igénybe vennem mások segítségét. És aztán a jóleső öröm — sikerült, saját erőmből harcoltam ki. Nincs lelkiismeretfurdalás, felhőtlen a boldogság.

Bent a szobában nyugtalan feszültség fogad. Apám igyekszik oldani a hangulatot. „Ismerkedjetek össze, K. B. ügyvéd, kislánya, Katika." Bemutatkozom. Kicsit zavartan ülünk le az asztalhoz. Nehezen indul a társalgás, pedig mindnyájan tudjuk, miért is ülünk most itt. Végre az ügyvéd néhány szóval ismerteti jövetelük célját.

— Hallottuk, hogy az egyetemen tanul, és mivel a Kati is odakészül, gondoltuk, tudna mondani néhány szót, hogyan kell tanulni, milyen a felvételi vizsga, mire kell készülni. Édesapja is mondta, hogy benne van az ottani diáktanácsban, vagy a mi a fenében és... és szóval tudna segíteni.

A labdát felém dobták, el kell kapnom. De mivel kezdjem! Legjobb, ha tisztázzuk a helyzetet az elején.

— Valóban tagja vagyok a diákbizottságnak, de csak a kollégiumban és ez a bizottság egyetemi vonatkozásban semmit sem tehet. Legfeljebb azt tudom megmondani, hogy hol lesznek a szóbeli vizsgák, de azt meg úgyis kiírják. A felvételiről pedig csak a magam tapasztalatából tudok beszélni, arról, hogy én hogy felvételiztem. Az arcokon látom, hogy csalódást okoztak a szavaim, de az apa azért nem adja fel.

„Talán meg lehetne tudni a felvételiztetők névsorát, hátha van közte ismerős, akit Te is... maga is ismer, vagy hogy melyik tanár mit szokott kérdezni, milyen a hangulata?"

Nemleges válaszaim nyomán a nehezen indult társalgás is akadozik. Apám hamiskásan felém villanó szem is jelzi, kutya egy helyzet. Hogy mégse haljon meg a beszélgetés, próbálom más irányba terelni. A lányhoz fordulok, elvégre róla van most szó, érdeklődöm eredményei, kedvenc tantárgyai iránt, de mielőtt válaszolna, a papa már hadarja is.

— Végig kitűnő, jeles tanuló volt. Az érettségin megdicsérte az elnök, milyen szépen készült. Az osztályfőnöke is mindig dicsérte a szorgalmát. Hát tanult is, az biztos. Addig nem mehetett sehová, amíg el nem készült, én magam ellenőriztem. Mert első a tanulás...

A szóáradat közepette figyelem a lány arcát, szenvtelen, közömbös. Nem árul el semmit. Gazdája, úgy tűnik, korán magára zárta az ajtót. Úgy érzem, nem ő hibás ezért.

— Melyik szak az, ami a leginkább érdekel, milyen elképzeléseid vannak a pályáról — fordulok ismét a lány felé —, mert itt tudok segíteni.

— Őszintén szólva, nem nagyon tudom — szólal meg végre a lány. Van egy Stúdium Generale-s barátnőm, vele szoktam beszélgetni. Ő mondta el, hogy milyen szakok vannak, de már nem nagyon emlékszem. Ő külkerre megy, lehet, hogy én is.

— Oda nehéz lesz bejutni, mert divatos szak — mondom —, de első évben ez még nem is olyan fontos, mert nincs szakosodás.

— Akkor megy más szakra, ahova biztosan felveszik — vág közbe az apa.

— Agrár, belker, pénzügy szakokon sokkal nagyobb a kereslet a végzősök iránt — próbálom folytatni, de már kész a döntés.

„Akkor belkerre mész!" A lányra figyelek. Nem néz az apjára, de a feje biccent egyet. Bármilyen szomorú is ezt látni, mégis nevethetnékem támad, s kicsit magam felé is csípve megjegyzem.

„Én is belkerre járok, és azt hiszem, ez tényleg jó lesz Katinak."

— Na, ha maga is odajár, biztos ismeri a tanárokat, meg hogy ki felvételiztet — kapaszkodik szavaimba az ügyvéd. Valahogy nem lehetne mégis, én mondom, mindenki jól járna. A Kati pedig szorgalmas lány, tanulna ő éjjel-nappal. Nekünk nincs ismerősünk mint fent egyeseknek. Miért induljon hátránnyal ez a gyerek.

Megígértem, hogy a lánynak próbálok a studiumosoktól felkészülést segítő anyagot szerezni, de legjobb, ha ők maguk keresnék fel a Kati barátnőjét. Részemről ezzel befejezettnek tekintem a társalgást. Két malomban őrlünk, és sohase jutunk nevezőre.

A kapu felé, útközben csendben megkérdem a lánytól.

— Ne haragudj, de úgy látom, nem sok kedved van ehhez a pályához. Miért ide jelentkezel?

— A szüleim akarják. Én ápolónő szeretnék lenni, de apu hallani sem akar róla.

A Polski ajtaját nyitva az ügyvéd még egyszer visszafordul. Pedig mindenki jól járt volna! Remélem, meggondolja még! Viszontlátásra.

A göröngyös földúton elzötyögő gépkocsi hátsó ablakában egy barna, műanyag kutyus csóválta meg rosszallóan a fejét. Ejnye-ejnye.

Sebők János

Interjú az oktatási rektorhelyettessel

Az új tanév feladatairól

(Folytatás a 3. oldalról)

mélek. Ha a hallgatók többet törődnek egymással, a tanárok a hallgatókkal, ha az egyéni konzultációk az oktatómunka szerves részévé válnak, akkor már jóval könnyebb lesz a gyakorlatban is elérni azt, hogy ezen belül a legtöbbet a fizikai dolgozók gyerekeinek nyújtsák.

A politikai nevelőmunkának az eddiginél jobban kell hangsúlyozni azt, hogy a nevelésben az osztályszemlélet ma még feltétlenül szükséges ahhoz, hogy a fizikai dolgozók gyermekeinek aránya és az ifjúsági vezetésben való szerepe vissza ne szoruljon, hogy az osztályszempont következetes érvényesítése erre és nem más rétegek igazságtalan visszaszorítására irányul. *Határozott erőfeszítéseket kell tennünk arra, hogy a fizikai dolgozók minden gyermekének öntudata, önbizalma növekedjen.*

A pártbizottság és az egyetemi tanács anyaga megállapítja, hogy a fizikai dolgozók gyermekeinek jó része leginkább az olvasottság, a művészetek és az irodalomismeret terén, az aktuális elméleti, ideológiai stb. viták ismeretében, a kifejező és vitázó-érvelő készség tekintetében vannak hátrányban. Ez egyrészt a kulturális tömegmunka megjavításának szükségességére és sürgősségére hívja fel a figyelmet. *A múlt évben az egyetemi kultúrmunkát vizsgálva a rektori tanács ezt ki is emelte. Ennek keretében különös figyelmet kell fordítani a fizikai dolgozók gyermekeire.* Ennek érdekében már az első éven jó kapcsolatot kellene kialakítani a patronáló tanárok, a kollégiumi diákbizottságok és a kulturális tömegmunka aktivistái között. Meg kell javítani a kollégiumok kulturális életét. Lehetne köröket alakítani, ahol hetenként eszmecserét folytatnának az aktuális elméleti, történelmi, irodalmi, filozófiai kérdésekről, vitákról stb.

Ugyancsak az említett anyagban szerepel az is, hogy az Oktatási Minisztériummal megbeszélve — a Külügyminisztérium múlt évi kezdeményezéséhez hasonlóan — a fizikai munkások felvételi előkészítésére speciális stúdiumokat tartsunk.

— Az MSZMP KB inspirációjára náluk is előtérbe kerül a közművelődés. Az ez irányban történő tevékenység lehetősége különösen a kollégiumokban nagy. Ezzel kapcsolatban milyen szervezeti és intézkedési terveik vannak?

— Az előzőekben már többször érintettük a közművelődés kérdését, legutóbb éppen most, a fizikai dolgozók gyermekeivel kapcsolatban. A határozat szellemében *nekünk is lényeges előrelépéseket kell tennünk a magasabb kulturáltságú kommunista értelmiségi magatartás kifejlesztése, az igényesebb közművelődési szokások kialakítása terén. Jobban fel kell kelteni hallgatóinkban az önművelődés iránti igényt,* s módosítani kell azt is, hogy leendő munkahelyeiken — mint minden értelmiséginek — közművelődési munkát is kell végezni.

Az igaz, hogy az ilyen irányú tevékenység lehetősége különösen a kollégiumokban nagy. Úgy is mondhatnánk, hogy jelenleg ott vannak kiterjesztésére a legnagyobb lehetőségek, ami korántsem azt jelenti, hogy közművelődési munkánk továbbfejlesztésénél csak, vagy akár elsősorban is a kollégiumokra kellene gondolnunk. *Az egyetemi közművelődési munka nagy részét ezután is az egyetemen kell folytatni, s ennek tartalmát, színvonalát, hatékonyságát kell fejleszteni.* Ehhez pedig — véleményem szerint — *elsősorban nem szervezeti intézkedésekre van szükség (azok lényegében adottak), hanem főleg odaadóbb vezetői, szervezői tevékenységre és az anyagi, technikai feltételek javítására.*

Ezért a szervezeti intézkedésekre vonatkozó kérdésre adandó válasz helyett, egy — szerintem nagyon fontos — tartami-szemléleti problémát említenék. *Sok szó esett korábban nálunk a munkásfiatalokkal való kapcsolatról,* a munkásművelődés patronálásáról, ezek rendszeressé tételéről a kulturális, közművelődési tevékenység keretei között. Megvalósítani azonban tulajdonképpen nem tudtuk. *Újra kellene ezt kezdenünk,* talán más módon, mint ahogyan eddig próbálkoztunk, úgy, hogy legyen is belőle valami. *Néhányszor felvetődött az is, hogy szakmai-politikai klubrendezvényeink során rendszeresen meg kellene hívni értelmiségi szakemberek és országos vezetők mellett, közgazdasági-társadalmi problémák megbeszélésére, munkásokból lett, később magas fokú műveltségre szert tett jó vállalatvezetőket és szakmunkásokat is.*

— Várhatók-e megbizatása alatt jelentősebb változások az oktatás struktúrájában, s ha igen, ezek milyen irányúak?

— Az elmúlt évben az egyetemi tanács és a pártbizottság megvizsgálta képzésünk több fontos területét és megfelelő határozatokat hozott. Ezek megvalósítása lesz az elkövetkezendő évek feladata. Az ezekkel kapcsolatos oktatási struktúrabeli változások — gondolom közismertek — ezért ezekről nem beszélek. Vannak további nagyon fontos kérdések, amelyekben e tanév során kell állást foglalnunk. Ilyenek: *a közgazdasági felsőoktatás, benne az egyetemi képzés helyzete, kapcsolata, s az ebből adódó oktatáspolitikai konzekvenciák, a szak-, szakágazati képzés, szakosodási rend továbbfejlesztése, a tanárképzés és a közgazdásztovábbképzés fejlesztése.* Ezek nyilvánvalóan megkövetelnek majd oktatás-struktúrabeli módosításokat is. Hogy ezek milyen irányúak lesznek, arról most még nem tudok beszélni, mivel a vizsgálódások most folynak.

— Mint oktatási rektorhelyettes, és egyúttal a KÖZGAZDÁSZ szerkesztő bizottságának a tagja, mit vár a laptól, hogyan segítsük munkáját?

— A KÖZGAZDÁSZ mindig kiemelt helyet szentelt az egyetemi oktatás és nevelés kérdéseinek, sokat segített azokban. *Azt kérem, hogy gyorsan, bátran, színvonalasan, felelősségteljesen, sokoldalúan és a valóságnak minél megfelelőbben vessék fel a legfontosabb oktatási-nevelési kérdéseket. Az eddigieknél kevesebb legyen a leíró-ismertető, „hírül adó" írás, és több az elemző, mérlegelő, az okokat, megoldási formákat kereső. Legyen jobb ennek során a tanár-diák együttműködés,* s ennek keretében a kölcsönös konstruktív kritika és önkritika, a jobb tanulásra és oktatás-nevelésre való buzdítás.

— Köszönjük az interjút!

FELHÍVÁS

A gazdaságszociológiai kutatócsoport az 1974/75. tanévben tudományos diákkört indít a technikai haladás aktuális társadalmi problémái iránt érdeklődő hallgatók számára. A diákkör tagjai számára lehetőség nyílik a témakörben végzendő konkrét kutatásokba való bekapcsolódásra. A diákkör vezetője dr. Andics Jenő.

Jelentkezhet minden szociológia iránt érdeklődő hallgató. A jelentkezés helye III. em. 360. szoba.

Gazdaságszociológiai Kutatócsoport

A smaragd sziget óriása nem békül

Írország zöld lankáin élt hajdan Finn McCool, az óriás. Egy napon éktelen haragra gerjedt a szomszéd szigeten lakó riválisa ellen. Dühében letépett egy jókora darabot Írország földjéről és áthajította. A szikla azonban célt vesztett és a tengerbe hullott. Így keletkezett Anglia és Írország között Man szigete.

(Ír népmese)

Utólag bevallom, amikor az elmúlt tavasszal Balogh Laci egy ízben ismét összetrombitálta az AIESEC szakmai gyakorlatra pályázók megszokott heti gyűlését, hogy végre kihirdesse a várva várt hírt: ki, mely országból, városból kapott vissza ajánlatot, a nagy örömön túl egy kis titkolt csalódottsággal vettem tudomásul, hogy London helyett „csak" Belfastból jött számomra válasz. Belfast! Ha a megelőző évek tv-híradóiban nem szerepelt volna naponta ez a név, alighanem keresgélnem kellett volna egy darabig a térképen. A hírek pedig, melyek a világ előtt ismertté tették ezt a várost, nem voltak éppen csalogatóak.

Szülők, barátok és ismerősök aggodalmaskodása, korai elhalálozásom esélyeit latolgató élcei, valamint testi épségem megóvására vonatkozó komolytalan tanácsai között szoktattam önmagamat is a távoli, alig ismert észak-ír fővárosban töltendő másfél hónap gondolatához. Az útlevél- és vízumszerzéssel járó bonyodalmak közepette szakítottam időt arra, hogy hiányos földrajzi és gazdasági ismereteimet Észak-Írországról bővítgessem és a hirtelen „testközelbe" került politikai eseményeket koponyámban a helyükre tegyem. Végül június 28-án számtalan jótanáccsal és az „Ír válság" c. könyvvel ellátva izgatottan, kíváncsian és mindenre elszántan szálltam fel a Wiener Walzerra, hogy összesen 30 órai vonatozás és 12 órai hajózás után „megfogyva bár, de törve nem" hajnali fél hétkor, zuhogó esőben az angliai Heysham és Belfast között menetrendszerűen közlekedő „Antrim Hercege" átkelőhajóról ír földre lépjek. S bár tudom, hogy az emberiség ennél sokkal történelmibb lépéseknek is volt tanúja, ma már úgy érzem, hogy meghatározatlan idő óta első magyarként a zöld füvéről híres Smaragd-szigeten olyan élményben volt részem, amivel egyetlen lármás, turistáktól nyüzsgő metropolis sem kényeztetett volna.

1. Lakásügyek — északír specialitással

A kikötőben már — ha addig kétségeim lettek volna is felőle — minden gyanút kizáróan megbizonyosodhattam, hogy megérkeztem célállomásomra. *Az elkövetkezendő belfasti hetek csaknem valamennyi fő jellegzetességéből rövid egy óra alatt kóstolót kaptam.* Az esőről, melyet kialvatlan morcosságomban személyes sértésnek tekintettem, kiderült, hogy az ír időjárás elengedhetetlen tartozéka. A vámtiszt fűszeres belfasti tájszólássá torzított angolságából csak többszöri ismétlés után hámoztam ki, hogy poggyászom beltartalmára kíváncsi. *Miközben pedig Kitty, vendéglátó egyetemem, a Queens University AIESEC szervezetének képviselője a kollégiumba szállított, a politika is bemutatkozott egy ház falára mázolt tapintatos figyelmeztetés fomájában: „Ön most katolikus területen tartózkodik!"* A politika és a „helyzet" — ahogy a helybéliek általánosan utaltak a kvázi-polgárháborúra — később is belfasti tartózkodásom minden percében, forró és békés pillanatokban, kimondva, vagy kimondatlan feszültségként a levegőben, de egyaránt jelen volt.

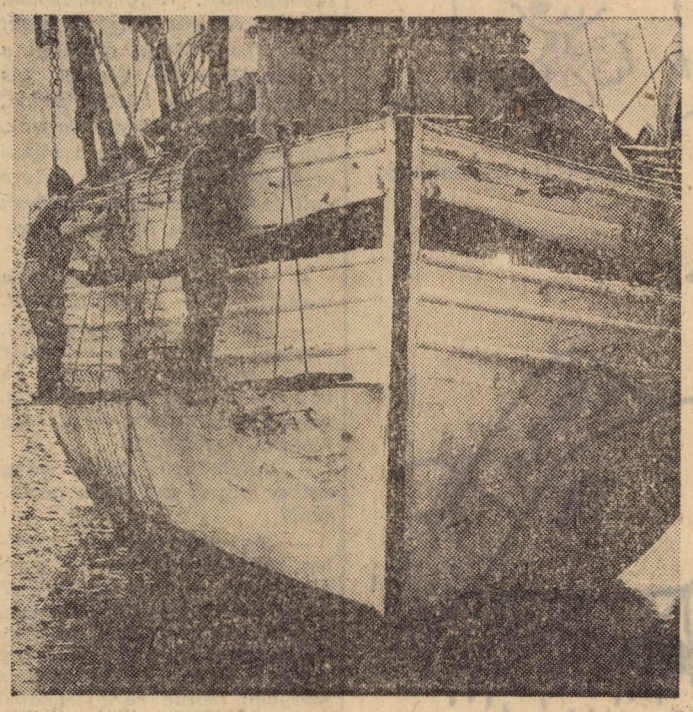

Kitty nem sok időt hagyott számomra, hogy kifújjam hosszú utazásom fáradalmait, és még megérkezésem napján, fittyet hányva a felhőszakadásnak, *elcipelt az Ulster Museumba, ahol végigszáguldottunk a tradicionális ír lenipart és hajógyártást egyébként igen látványosan bemutató kiállításon.* Délután Kitty még *elkísért munkahelyemre, bemutatott leendő főnökeimnek,* majd eltűnt, és több mint 5 hétig sem ő, sem a belfasti AIESEC egyéb aktívája nem mutatkozott. (Bár az első nap szívélyessége igen sokat ígérő volt, utólag visszagondolva nyilvánvaló, hogy nem az ottani AIESEC-szervezeten múlott, hogy életre szóló élményem lett az a 6 hét. Csak abban reménykedem, hogy hazai szervezetünk vendégszeretete sokkal kellemesebb emléket hagyott a nálunk gyakorlatozó külföldi diákokban!)

Munkahelyem, ahol a belfasti napok oroszlánrészét töltöttem, *a Northern Ireland Housing Executive volt,* amelyet kissé önkényesen *Észak-Írországi Lakásügyi Hivatalnak fordítanék.* Ez az állami, pontosabban *tartományi hivatal Ulster még elég fiatal,* de egyik legtekintélyesebb, *3 ezer alkalmazottat foglalkoztató* intézménye, melynek *feladata az egész országra kiterjedő hálózatán keresztül a lakáshelyzet ellenőrzése és befolyásolása.* Ennek formái dióhéjban: *folyamatosan felméri és nyilvántartja a szükségleteket, szanálási és rekonstrukciós terveket készít, lakásokat épít, felvásárol, el- ill. bérbead, pontozásos módszer segítségével rangsorolja a rászorulókat, szervezi az állami tulajdonú lakáselosztást, építési kölcsönt folyósít, információs és tanácsadó szolgálatot lát el.*

A Hivatal egyik legsajátabb, a zavargásokból eredően szomorú hangulatú részlege a *„Szükséglakás Osztály",* amely *azoknak a katolikus, illetve protestáns családoknak juttat kivételesen gyorsan elhelyezést, amelyek a terrorcselekmények folytán elvesztették otthonukat,* vagy akiknek az ellentétes vallású környék részéről állandó zaklatásban, megfélemlítésben, életveszélyes fenyegetésben van részük. A Hivatal *3 éves fennállása alatt több, mint 4 ezer ilyen eset volt,* holott a szükségrészleg igen szűkmarkúan bánik a „halaszthatatlan" minősítéssel. Ez csak az egyik „száraz" bizonyítéka annak a hosszú évek óta tartó szenvedésnek, amelyben Észak-Írország másfél milliós, az anakronisztikus vallásháborúba belefáradt népének része van.

A Housing Executive meglehetősen kényes, valaménnyi politikai csoport által árgus szemekkel figyelt szerepet tölt be az állami intézmények sorában. Ugyanis, *az általános lakáshiány, a fővárosi nyomornegyedek katasztrofális állapota, és a vidéki-kisvárosi annak idején illetékes szerveinek nyílt vallási diszkriminációja a lakáskiutalás gyakorlatában egyik fő közvetlen oka volt 1969-ben a terrorakciók fellángolásának.* A lakásügy elvétele az elvákult helyi kiskirályoktól, és helyette *a központosított Lakáshivatal létrehozása a brit és az ulsteri kormány közös kísérlete volt az önkényeskedések megszüntetésére.* Egyelőre úgy tűnik, hogy a pénzügyi és munkaerőgondokkal küzdő *Hivatal erőfeszítései ellenére sem tud lényegesen javítani a súlyos lakásgondokon.* Különösen reménytelennek tűnik minden kísérlete abban a versenyfutásban, amelyre olyan felelőtlenül vádaskodó politikai-félkatonai csoportok kényszerítik, melyek fegyveres akcióik gyakori célpontjául éppen a lakóépületeket szemelik ki.

Az Executive Tervezési Osztálya, ahol rövid ottlétem alatt hasznosítani igyekeztem magam — súlyosan átérezvén annak nyomasztó felelősségét, hogy a következő magyar AIESEC-gyakornok érkezéséig rajtam múlik a hazai közgazdász-jelöltek munkaerőkölcsének jó híre — viszonylag csendes sziget volt az iroda viharos életében. *Tevékenységének gerincét a lakásigények felbecslése, gazdasági és demográfiai tényezők vizsgálata, ezek alakulásáról szóló információk szolgáltatása képezi. Megérkezésemkor egy nagyszabású, 25 ezer lakóhelyet magában foglaló felmérés feldolgozásának befejező fázisába csöppentem bele, mely egész Észak-Írország lakásállományának fizikai állapotáról, minőségéről adott többé-kevésbé megbízható képet. A több mint háromnegyedmillió adat statisztikai és számítógépes értékelését terjedelmes jelentésben foglalják majd össze, hogy az Executive következő 5 éves állományfejlesztési tervének alapjául szolgáljon.*

A feldolgozás rövid időre a szokásosnak többszörösére duzzasztotta fel az osztály munkáját, s így annak elvégzésére néhány hónapos időtartamra ideiglenes munkaviszonyban állókkal bővítették ki a létszámot. Ez volt az oka annak, hogy *a munkatársak jelentős része a nyári vakációban munkát vállaló diák volt. S így kerültem kapcsolatba John-nal,* egy kisvárosi protestáns, angolbarát üzletember vörösesszőke, langaléta és szkeptikus világnézetű fiával, aki *féléves politikai börtönbüntetés miatt félbehagyott szociológiai tanulmányok és egy műegyetemi kurzus után a Housing Executive-nál kötött ki,* valamint *mellette ülő barátjával,* s ugyanakkor tökéletes ellentétével, az olaszos külsejű, ír származására büszke, *nacionalista hajlamokat mutató katolikus Declan-nel.* Kettőjük naponta fel-felparázsló politikai összecsapásait figyelemmel kísérve próbáltam megérteni annak a társadalmi feszültségnek az okát, amely az Iroda falain kívül már nemcsak a szavak fegyverével hallatott magáról.

KÖVETKEZIK: 2. ELNÉZÉST KÉRÜNK: MOTOZUNK!

SZŰCS GYÖRGYI

Fotó: Eszes

Protekció

Halász Géza karikatúrája

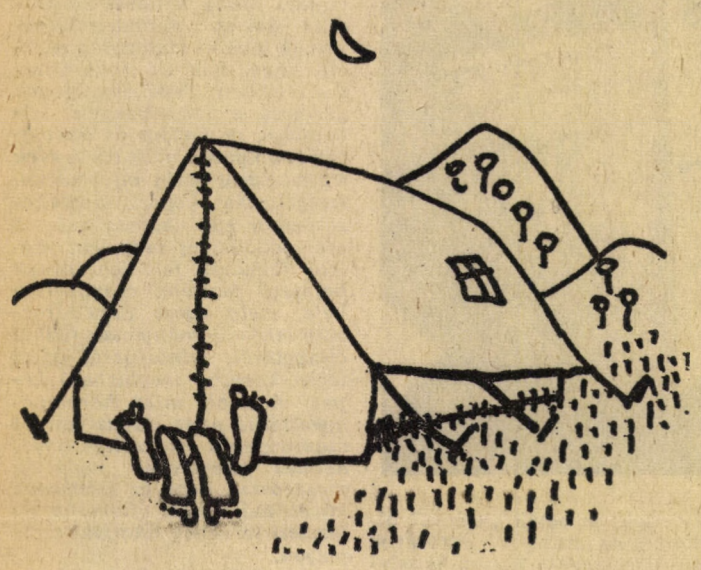

Nyáron történt...

Nagy János rajza

Szakmai gyakorlat Gözdicsiában

Bizonyára sokan ismerik közületek Belzebub Manót, gyapjas kis feje gyakran tűnik fel a földszinti büfé környékén, egyszer még a könyvtárban is látták, de ez nem biztos. Nos, végre sikerült Belzebub Manóval elbeszélgetni, ami annál is inkább érdekelni fog benneteket, mert Belzebub Manó a nyáron egy messzi országban járt, szakmai gyakorlat ügyében.

— Hol is Manó? — kérdem az előttem álló fiatalembert.

— Igen — mondja Manó és hátrafésüli füleit. — Igen. Persze, ha jól belegondolok, talán még ma sem hiszem el...

— De az olvasók elhiszik, csak mondd már, merre jártál!

— Igen, Gözdicsiában voltam. Én és még kilenc társam.

— S hogyhogy ilyen messze eljutottatok — szegezem a következő kérdést a félszeg fiatalembernek. Úgy hallottam, hogy te nagyon szerény vagy!

— Igen, látom olvastad a szerénységemről készült kis prospektust, így hát jól tudod, én roppant szerény vagyok. Így kerültem el ebbe a távoli országba is, mert a tíz helyre volt 344,67 jelentkező, és olyan szerény voltam, hogy felfigyeltek rám.

— De valamit még nem mondtál el. — Lesüti a füleit.

— Igen, beszélek gözdicsül, nagyon szép ez a nyelv, már most ajánlom bárkinek, ha van 10—15 éve, feküdjön neki, meglátja, érdemes ezt a szép nyelvet elsajátítani.

— Véleményed szerint hány ember beszél a Földön gözdicsül?

— Az egész világon jelenleg egyedül én beszélek ezen a nyelven. — És a gözdicsek? — vetem közbe. Elmosolyodik, megjelenik szemében az a kis huncut mosoly, mely a szerény embereket oly jól jellemzi, s melyben benne van: Rajtamkívül mindenki hülye. — A gözdicsek már régen nem beszélnek ezen a nyelven. A legtöbb gözdics még két-három szóra emlékszik (ah, oh, uh) de többnyire csak ülül-ül beszélnek.

— S milyen volt a fogadtatás?

— Vendéglátóink már az első nap kitettek magukért. Eredeti gözdics népi ételekkel vártak, nagyon finom volt, mint nálunk a zsíros kenyér és ananászkonzerv keveréke. Ott ez népi étel, mondhatom még a konzervnyitót is megettük. Persze nemcsak a kaján lehet lemérni a gözdicsek vendégszeretetét, ezer apró jelből is kitünt ez, például egy alkalommal a kedvünkért sziklából vizet nyomkodtak, vagy ilyen volt az is, amikor egy kemény munkával eltöltött nap után részegen feküdtünk a legszélesebb gözdics utca közepén, a rendőr hazakísért bennünket.

— Hát ez igazán kedves történet volt, még tíz év múlva is ezen fogok röhögni, de térjünk egy kicsit komolyabb témára. Idáig — szerénységedhez méltón — csak magadról beszéltél. — Úgy tudom, mások is voltak kint.

— Igen, de erről egy későbbi számban szerettem volna beszélni, úgy gondoltam, hogy egész sorozat készül velem.

— Befejezésül még néhány kérdésre keresünk feleletet. Előttünk áll az életed, s mint most látom, nagyon mozgalmas. Hogy lehet mindezt összeegyeztetni, a tanulást, nyelvészkedést, a szerénységet, s ezt a nagy életkedvet, mely ebből a kis beszélgetésből kikerekedett?

— Azt hiszem, szerencsés helyzetben vagyok, már nagyapám is ötvös volt, így nem nehéz több jó tulajdonságot ötvözni magamban. S mivel látom, épp azt akarod kérdezni, van-e valami hobbym, el kell mondanom, hogy három dolog van, amit különösen kedvelek: a lektura, a natura s a situra. Persze ezek nem egyforma súllyal esnek latba, a múltkor, amikor síelés közben eltörtem a lábamat, a síelés iránti szeretetem kissé háttérbe szorult.

— Üzensz-e valamit az ifjúságnak?

— Nem.

— Köszönjük.

F. P.

Számháború az előadóban

...Június közepén számháborúra hívott bennünket a tanszék. Mivel ilyen játékot csak jó fás, bokros, sűrűben érdemes játszani, valamelyik előadóterem látszott a legalkalmasabbnak. Földobtunk egy érmét, a tanszék volt a fej, mi az írás. Fejre esett! Nem ők, a pénz. Nagy csataüvöltéssel berohantunk az Iesbe ellenségeink után. Mire odaértünk, mint az lenni szokott, már elfoglalták a legjobb állásokat, ahonnan szinte minden fa mögé és bokorba beláthattak. A számaikat viszont olyan jól elrejtették, hogy csak elvétve akadtunk rá egyre, egyre. Ilyenkor fölhangzott a kiáltás.

— 2011!

— Téves, nincs ilyen számunk! — üvöltöttek föntről.

— 312!

— Nem jó!

— 993!

— Ostobaság!

Teljesen vesztésre álltunk. Mit volt mit tenni, nézegettük magunkat a számlatükörben. A győzelmi lobogó olyan távol volt tőlünk, mint Makó Jeruzsálemtől. Így ért véget a délelőtt.

Délutánra valamelyest előrenyomultunk, sikerült bevenni a harmadik emeletet. A tanszék kiépített állásai előtt aztán megrekedt a front, állóháború alakult ki. Néhány óra múlva ismét felülkeredtek ellenségeink, és sorra lőttek ki bennünket:

— 109 472, 109 572, 109 672 és így tovább.

Szégyen, nem szégyen, futásnak eredtünk, így néhányan megmenekültek. Rám azonban szomorú sors várt. Hadifogságba estem. Őrzőim szerencsére nem voltak kegyetlen emberek csak módjával kínoztak. Napról napra adagolták belém a számokat, a számlatükröm már az első nap darabokra tört. Azt hiszem, még a vereség pillanatában. De megvigasztalódtam. Szép, új panorámatükröt kaptam helyette, amely inkább domború volt, mint homorú...

...Aztán jött a bosszú: a visszavágón úgy elhoztuk a zászlót, hogy szinte észre sem vették.

Mi is alig.

(részlet —döpö— emlékirataiból)

Kommentár

Görögország
Karamanlisz hisz is(z) meg nem is(z) a Pentagonisznak

Irak
KIRAKjuk a külföldi tőkét.

USA
Jobbra FORDul? Balra FORDul?

Portugália
Megkönnyebbülés a spanyolfal mögött.

— bos —

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Megjelenik kéthetenként a tanulmányi időszak alatt
Felelős szerkesztő: FARKASINSZKY TIBORNÉ
Szerkesztőség: Budapest IX., Dimitrov tér 8. Telefon: 257—207
Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat
Budapest VIII., Blaha L. tér 3.
Felelős kiadó: Csollány Ferenc
Készül a Szikra Lapnyomdában

Szupersztár kerestetik!

Szereplők:

Sólyom, Fekete Rok, Oszi — —	**Koncz Gábor**
VIII. Henrik, Arséne Lupin, Dezső	**Bujtor István**
Kloss kapitány, Odüsszeusz —	**Bicskey Tibor**
Bors Máté, Danny White — —	**Sztankay István**
Brett Sinclair, Simon Templar —	**Láng József**
Maigret felügyelő — — — —	**Básti Lajos**
Clara Varner — — — — —	**Bencze Ilona**

BÁSTI: Tisztelt közgyűlés! A tévéhősök évi rendes összejövetelét megnyitom. Mai témánk elmúlt évi munkánk értékelése. Mindenekelőtt névsorolvasást tartunk. Kloss kapitány!

BICSKEI: Jawohl, herr obersturmbahnführer!

BÁSTI: Danny White és Brett Sinclair!

SZTANKAY: Huu! Itt vagyunk! Hello lordom!

LÁNG: Hello Danny!

BÁSTI: Láng Vince!

SZTANKAY: Szemetel, de egy óra múlva itt van.

BÁSTI: Sólyom!

KONCZ: Itt a Lajtán túli Kossuth-adó. Sólyom jelentkezik. De Fekete Rok mellé is húzhat egy strigulát.

BÁSTI: Irene Fortside!

BENCZE: Szegény Ájrin nem lehet köztünk, mert éppen most erőszakolja meg a férje. Ájrin szerepkörét ezért én képviselem. Egyébként Clara Varner vagyok.

BÁSTI: Bors Máté!

KONCZ: Dezső kérlek, hallod?! Itt van Bors most megfogjuk!

BUJTOR: Nyugi Oszikám. Dezső bácsi intézkedik.

BÁSTI: Maigret felügyelő! Maigret felügyelő! Hol van Maigret felügyelő? Ja, az én vagyok... Odüsszeusz!

BICSKEI: Igen (tompa, halk, ládából jövő hang)

BÁSTI: Náthás?

SZTANKAY: Nem. Falóból beszél.

BÁSTI: Az árnyak délben tűnnek el-ből nincs itt senki?

LÁNG: Már hogy lehetnének, fél egy múlt!

BÁSTI: VIII. Henrik!

BUJTOR: Anglia királya mindenhol jelen van! De ahol korona van gyémántokkal, ott Arséne Lupin is.

BÁSTI: Meklén parancsnok!

SZTANKAY: Az orion szervizbe ment, mert a varangyok megtámadták a Földet.

BÁSTI: Angyal!

LÁNG: A nevem... Simon Templar (az ismert szignál)

BÁSTI: Rózsa Sándor!

BICSKEI: Azt üzeni, ahol ennyi perzekútor van, oda ő nem jön.

BÁSTI: És a többiek?

LÁNG: Pirx Lüke Aladárral próbál űrhajót csinálni egy automata mosógépből, a Tenkes kapitánya a Fekete városba ment, a négy páncélos és a kutya pedig ott van minden kilométerkőnél.

BÁSTI: Megállapítom, hogy a hiányzók ellenére szavazóképesek vagyunk. Lukas őrmester elkészítette jelentését elmúlt évi munkánkról, kérem Kloss kapitányt, olvassa fel!

BICSKEI: Tisztelt tévéhősök! A tavalyi termés 260 hulla volt, tehát elértük az öt egész nulla hullaátlagot. Mivel hétfőn nincs adásnap, már egy-egy hulla szükséges ahhoz, hogy megvalósítsuk régi célunkat, minden napra egy hulla. Örvendetes jelenség, hogy a hullák egyre inkább igazságos ügyekért való küzdelemben vesztik életüket. A sorsukért való aggódás megerősíti a néző lelkét, megingathatatlanná teszi a mondanivaló hitelét. Az ellenséges beállítottságú hullák száma csökkent, de azért még van bőven belőlük. A hullák megoszlása: 64 milliomos, 59 sztriptíztáncosnő, 40 fasiszta, 27 partizán, 25 rendőr, 15 diverzáns, 14 hazafi, 6 kém, 5 dublőz, 4 járókelő és 1 csapó. Sajnálatos módon azonban az elhúnytak közé keveredett egyik társunk, Fekete Rok is, ez ellen a nézők nevében a leghatározottabban tiltakozunk és követeljük a tévéhősök háztartási biztosítását! Az eredmények mellett a hiányosságokról néhány szót. Lemaradás mutatkozik a szerelmi románcok terén, ennek hatására a kisiparosok nyakán maradt egy csomó Ben Quick- és Clara Warner-trikó. Egy hölgy arcképe nem elég, több hölgy arcképe kellene!

KONCZ: Követeljük az ötven perces munkahetet! Szegény Vitok Pálnak, a tisztakezűnek három órán keresztül kellett nyomnia a sódert!

LÁNG: Miért csak Bors Máté kalandjait hosszabbítják meg mindig?! Lassan már a negyedik ötéves tervet fogja építeni! Garantáljanak nekünk is legalább ötven folytatást, nekünk sincs rosszabb szagunk a forszájdéknál!

BUJTOR: Én talán VIII. Henrik helyett alakíthatnám Salamon királyt.

LÁNG: Persze, mert annak háromszáz felesége volt!

BÁSTI: Angyal, maga csak hallgasson. Magának minden részben új nője van, nekem meg mindig a feleségem!

SZTANKAY: De uraim! Nem lehet mindent egyszerre!

KONCZ: Ugyan már, miért ne lehetne!

(TÖBBEN): Hogy képzeli?

KONCZ: Így! Figyeljenek!

(Odüsszeusz zenéje, szélzúgás)

BICSKEI: Hosszú évek teltek el azóta, hogy kis hajónk elhagyta a feldúlt Tróját, és egyre kevesebb a reményünk, hogy valaha is megpillantjuk szeretett otthonunk, Ithaka partjait. Megjártuk a Küklopsz barlangját, egy Kirke nevű nő pedig részeges disznókká változtatta legénységem legjavát. Élelmünk egyre fogyott, midőn a kimerült evezősöket rettenetes hang verte fel.

(női sikoly): Megölték Turiddut!

BENCZE: Ben! Ó Ben!

SZTANKAY: Nyugodjék meg kedvesem, nem a maga Benét ölték meg, csak egy szicíliai maffiást.

BUJTOR: Egy pápistával kevesebb. Bocsánat asszonyom, olyan ismerős, nem volt még sohasem a feleségem? Engedje meg, hogy bemutatkozzam, VIII. avagy Tudor Henrik vagyok.

SZTANKAY: Nem értem, hogy lehet ön a nyolcadik, a törpék heten voltak, a nyolcadik a Hófehérke.

BUJTOR: Miért lennék én törpe?

SZTANKAY: A Tudor az egy törpenév. Kukaszendeszundimorgóhapcividortudor.

BUJTOR: Törpe a maga micsodája! Én Tjudor vagyok... Nem ismerem én magát valahonnan?

Egy Bors Máté nevű illetőre emlékeztet.

KONCZ: Most megfogtuk Dezsőkém! Ez Bors Máté.

SZTANKAY: De uraim, én Danny White amerikai milliomos vagyok Texasból.

KONCZ: Dezső kérlek vigyázz! Ez megint valami trükk.

BÁSTI: Maga Arséne Lupin! Szólok Lukasnak, hogy Lapoen küldjön magáért egy riadókocsit. Eltűntek a maffiás ékszerei. Halló... Lapoen... nem érek rá... slichtolják addig a hullákat... jó... a feleségem várjon, küldjön sürgősen egy kézibilincset a mentesítő gályával.

BUJTOR: Felügyelő úr, ön téved. (erőteljes hangon). Én magyar királyi csendőrszázados vagyok, vagy (nyögve) VIII. avagy Tud... szóval VIII. Henrik, véres kezű Mária édesapja, de (gúnyosan) Arséne Lupint nem ismerem. Láthatja, nem nyúltam a hölgy ékszereihez... pedig milyen szépek... nézze meg a csuklóját!

BENCZE: Ne közeledjen, mert lóra kapok, hogy egy vágtával hűtsem le feldúlt keblemet!

BÁSTI: Hát akkor ki a gyilkos? Adjanak egy pipát, hogy rájöjjek! Legalább egy Dózsa szivart!

LÁNG: (fékcsikorgás) Mi történt itt Danny?

SZTANKAY: Helló lordom! Te még a fedélzeten is autón jársz? Az öregúr pipát kér, mert nincs meg a hulla.

LÁNG: Én nem vagyok lord, én az Angyal vagyok.

BÁSTI: Én meg Lucifer! Meg kell itt őrülni! Maga kicsoda?

KONCZ: Fekete Rok. De ha a Veriga bandája jön, akkor inkább a Sólyom. Dezső, kérlek. Ez mégiscsak a Bors. Agyonüssem?!

BENCZE: Kérem! Nem látták Bent? Az előbb szerelte a traktorát. Merre vágtassak?

BICSKEI: Ne zavarjanak! Most szól hozzám Pallasz Athéne, nem hallom mit mond!

SZTANKAY: Nézd Brett, micsoda klassz öltönye van az öreg fedélzetmesternek.

LÁNG: Egy tunikás náci kapitány.

SZTANKAY: Klassz kapitány!

BENCZE: Kérem! Szívem Benét nem látták?

SZTANKAY: Kedves hölgyem! Itt Bene nevű középcsatár nem található. Van több középcsatárunk is, a Kloss kapitány és a Fekete Rok, mindketten játszottak már a színészválogatottban a SZÜR-on, de Bene nevű futballistát nem ismerek.

BÁSTI: Ha nem hagyják azonnal abba ezt a marhaságot, bevitetem az egész bandát a kapitányságra, ott aztán Lukas elbánik magukkal!

BUJTOR: Jane! Az én kicsi Janem!

SZTANKAY: Brett! Ez megőrült, simogatja a fejem! Kérem, én fiú vagyok!

BUJTOR: Most megvagy Bors Máté!

SZTANKAY: Sipos úr segíts!

BUJTOR: Gyere gyorsan Oszikám! Megfogtam a Borsot.

KONCZ: Nagyszerű! Lujó gazda jó pénzért átveszi, most nagy ára van a Borsnak!

SZTANKAY: Brett, csinálj valamit! Kérem, én nem szeretem a fiúkat!

BICSKEI: Szirének a hajón! Vigyázzatok emberek, ez Poseidon műve!

BÁSTI: Lapoen! A feleségem hagyja a csirkét a fridzsiderben, nekem meg kérjen gyorsan egy hajójegyet a Párizs—Monte-Carló vonalra. Megvan a gyilkos!

(TÖBBEN): Ki az?

LÁNG: Alfio, a fuvaros. Megismertem, mert a hulla leharapta a fülét.

(TÖBBEN): És hogyan jött rá?

LÁNG: Operabérletem van.

FARKASHAZY TIVADAR

ELHANGZOTT: A RÁDIÓ KABARÉSZÍNHÁZÁNAK HUMORFESZTIVÁLJÁN, SZEPTEMBER 2-ÁN